3

യീഹൂദായുടെ സിംഹത്തിന് എന്ത് സംഭവിച്ചു?

ഹെയ്‌ലി സെലാസിയെക്കുറിച്ച് ഒരു അനുഭവാധിഷ്ഠിത നിരീക്ഷണം

ഇക്കഴിഞ്ഞ ദിവസം കിടക്കയിൽ മരിച്ചു കിടക്കുന്നതായി വേലക്കാരൻ കണ്ടെത്തിയ ഹെയ്‌ലി സെലാസി ചക്രവർത്തിയെക്കുറിച്ചുള്ള ചില അനുഭവ സ്മരണകൾ കുറിച്ചുവയ്ക്കുന്നതു മറന്നുപോവാതിരിക്കുവാൻ വേണ്ടിയിട്ടു കൂടിയാണ്.

ദാരിദ്ര്യവും സമ്പത്തും ഒരുപോലെ അനുഭവിച്ചിട്ടുള്ള ആളാണ് ഹെയ്‌ലി സെലാസി. മഹത്ത്വത്തിന്റെ ഉച്ചകോടിയും ദുരിതത്തിന്റെ അടിത്തറയും ഇതുപോലെ കണ്ടിട്ടുള്ള മറ്റാളുകൾ അധികം ഉണ്ടായിരിക്കില്ല. മുസ്സോളിനി എത്യോപ്യാ രാജ്യം കൈയേറിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരു ഭിക്ഷക്കാരനെപ്പോലെ യൂറോപ്പിൽ അദ്ദേഹത്തിനു തെണ്ടി നടക്കേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ട്. ഒരു കാലത്തു ദൈവതുല്യം ആരാധിച്ചിരുന്ന ഹെയ്‌ലി സെലാസി ചക്രവർത്തിയെ അവസാനകാലത്ത് ആഡിസ് അബാബായിലെ തെരുവിൽ നടക്കുന്ന ഭിക്ഷക്കാർ പോലും പുച്ഛിച്ചു തുപ്പുന്നതു കാണുമ്പോൾ ഹൃദയവേദന തോന്നുമായിരുന്നു.

ആരായിരുന്നു ഹെയ്‌ലി സെലാസി? ലോകചരിത്രത്തിലെ ഉജ്ജ്വല നക്ഷത്രവും പ്രഗൽഭനും ധിഷണാശാലിയുമായ ഒരു മഹാശയനായിരുന്നോ? അതോ സ്വന്തജനങ്ങളെ വഞ്ചിച്ച് അവരുടെ വിയർപ്പു കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പണം സ്വായത്തമാക്കി യൂറോപ്യൻ ബാങ്കുകളിൽ നിക്ഷേപിച്ചിട്ടു പാവപ്പെട്ടവർ പട്ടിണി കിടന്നു ചാവുന്നതു കണ്ടിട്ട് കണ്ണടച്ചുകളഞ്ഞ കശ്മലനായിരുന്നോ?

ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ ആദ്യം കാണുന്നത് 28 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് 1947–ൽ ആണ്. അന്നദ്ദേഹത്തിന് 56 വയസ്സു കാണും. ഉയരമധികമില്ല. കൃശഗാത്രനുമാണ്. പക്ഷേ കണ്ണുകളിൽ കാണുന്ന ചൈതന്യം ആരുടെയും തല കുനിക്കും. 1917 –ൽ ആണ് അദ്ദേഹം അധികാരത്തിൽ വന്നത്. 30 വർഷം കൊണ്ടു സകല ശത്രുക്കളെയും തന്റെ കാൽക്കീഴാക്കി ജനസ്സമ്മതി ആർജ്ജിച്ച ശക്തനും ധീരനും ആയ ഒരു രാജാവിന്റെ ചൈതന്യമാണ് ആ കണ്ണുകളിൽ അന്നു പ്രസരിച്ചിരുന്നത്.

ഞാനൊരു ഹൈസ്ക്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥിയായിരുന്ന കാലത്ത് എന്റെ ആരാദ്ധ്യപുരുഷന്മാർ രണ്ടു പേരായിരുന്നു. ഒന്ന് ഹിറ്റ്ലർക്കെതിരായി

സധൈര്യം പോരാടി ജയിലിൽ അടയ്ക്കപ്പെട്ട ജർമ്മൻ പാസ്റ്റർ മാർട്ടിൻ നീ മുള്ളറും, മറ്റത് മുസ്സോളിനിയെ സധൈര്യം ചെറുത്തുനിന്നു രാജ്യം നഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടും ഉദാത്തമായ ഉൽപതിഷ്ണുത്വത്തോടെ ജീവിതം നയിച്ചു വീണ്ടും അധികാരത്തിൽ വന്ന ഹെയ്‌ലി സെലാസി ചക്രവർത്തിയുമാണ്.

രണ്ടു പേരെയും അടുത്തു പരിചയപ്പെടുവാനുള്ള ഭാഗ്യമാണ് എനിക്ക് ഉണ്ടായിട്ടുള്ളത്. ഹെയ്‌ലി സെലാസി സ്വകുടുംബാംഗങ്ങളോടു പോലും പറയാത്ത പല കാര്യങ്ങളും എന്നോട് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഒരു കാലത്ത് ഇതെല്ലാം ചേർത്ത് ഒരു പുസ്തകമെഴുതിയാൽ കൊള്ളാമെന്ന് എനിക്ക് ആഗ്രഹമുണ്ട്. എന്നാൽ ഈ ലേഖനങ്ങൾ കൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് ഈ അസാധാരണ മനുഷ്യന്റെ അസാമാന്യ പ്രതിഭയിലേക്കു വെളിച്ചം വീശുന്ന രണ്ടുമൂന്നു സംഭവങ്ങൾ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുക എന്നു മാത്രമേയുള്ളു.

1957 -ൽ ആണെന്നു തോന്നുന്നു. തീർച്ചയില്ല. ഒരു ദിവസം സായാഹ്ന ത്തിൽ തന്റെ സ്വകാര്യകൊട്ടാരത്തിലെ ഉദ്യാനത്തിൽ അദ്ദേഹം ഉലാത്തി ക്കൊണ്ടു നടക്കുകയാണ്. ഞാൻ മാത്രമേ കൂടെയുള്ളു.

“നിന്നോട് ഞാനൊരു ഉപദേശം ചോദിക്കട്ടെ. എന്റെ രാജ്യസംരക്ഷ ണമന്ത്രിയെ നിനക്കറിയാമല്ലോ. രാജ്യത്തുള്ളതിലും വലിയ പണക്കാര നാണദ്ദേഹം. പക്ഷേ എന്റെ പാവപ്പെട്ട പട്ടാളക്കാരുടെ റേഷന്റെ ഒരു ഭാഗം ദിവസവും അദ്ദേഹം അടിച്ചെടുക്കുകയാണ്. ഞാനെന്തു ചെയ്യണം?”

ഞാൻ വളരെ വിഷമിച്ചു. എനിക്കന്നു 35 വയസ്സേയുള്ളു. രാഷ്ട്രീയ മായ യാതൊരു അടവുകളും പരിശീലിച്ചിട്ടില്ല. അനുഭവത്തെ ആസ്പദ മാക്കി ഉപദേശം കൊടുക്കുവാൻ തക്ക ഭരണപരിചയവുമില്ല. എന്റെ ഉള്ളി ലുള്ളതറിയുവാൻ വേണ്ടി ചക്രവർത്തി മനഃപൂർവ്വം എടുത്തിടുന്ന ഒരു സംഭാഷണവിഷയമാണോ എന്നു സംശയവുമുണ്ട്. ഏതായാലും സൂത്ര ത്തിനൊന്നും പോകാതെ ഉള്ളിൽ തോന്നിയതു പറയുക എന്നു തന്നെ തീരുമാനിച്ചു.

“ആ മനുഷ്യനെക്കുറിച്ചുള്ള ആരോപണങ്ങൾക്കു മതിയായ തെളി വുണ്ടെങ്കിൽ സ്ഥാനത്തു നിന്നു നീക്കം ചെയ്യുന്നതു തന്നെയായിരിക്കും ഉത്തമം. അദ്ദേഹം വലിയ പണക്കാരനാണെങ്കിലും അദ്ദേഹവുമായി ഒരു സംഘർഷം ഉണ്ടാവുകയാണെങ്കിൽ പൊതുജനങ്ങളുടെ പിൻതുണ ചക്ര വർത്തിക്കായിരിക്കും എന്നതിനെക്കുറിച്ച് എനിക്കു സംശയമില്ല. ഭയപ്പെ ടാതെ അനീതിയെ ശിക്ഷിക്കുന്നതാണ് എപ്പോഴും നല്ലതെന്നു ചക്രവർത്തി തിരുമേനിക്കറിയാമല്ലോ” എന്നിങ്ങനെ എന്റെ ബാലിശമായ അഭിപ്രായം ഞാൻ പ്രകടിപ്പിച്ചു.

“നീയൊരു മഠയനാണ്.” ചക്രവർത്തി ഒരു പുഞ്ചിരിയോടെ എന്നോടു പറയുകയാണ്. “നിനക്കു രാജ്യം ഭരിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ച് ഒന്നും അറി ഞ്ഞുകൂടാ. റാസ് അബ്ബെബയെ (അതാണ് ആ മന്ത്രിയുടെ പേര്) ഇത്രയും വളർത്തിക്കൊണ്ടു വന്നതു ഞാനാണ്. മുസോളിനിയുമായിട്ടുള്ള സമര ത്തിൽ എന്റെ ജനങ്ങളെ സുധീരമായി നയിച്ചത് അദ്ദേഹമാണെന്നുള്ളതു പരമാർത്ഥമാണ്. പക്ഷേ അതിനു പ്രതിഫലമായി രാജ്യത്തുള്ള സ്വത്തിന്റെ

ഒരു വലിയ ഭാഗം ഞാനദ്ദേഹത്തിനു കൊടുത്തു. അദ്ദേഹമിതാ എന്നേക്കാൾ വലിയ പണക്കാരനായിരിക്കുന്നു. ഇനി അദ്ദേഹത്തെ സ്ഥാനത്തു നിന്നു നീക്കി അതുപോലെ മറ്റൊരാളെ സൃഷ്ടിക്കണമെങ്കിൽ പാവപ്പെട്ട ജനങ്ങളുടെ പണം എന്തുമാത്രം ചെലവാക്കിയാലാണു നടക്കുക." ആ വിഷയം ഏറെക്കുറെ അവിടെ അവസാനിച്ചു. രാജ്യസംരക്ഷണ മന്ത്രിയെ ആരും ശിക്ഷിച്ചില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചൂഷണപ്രവൃത്തികൾ അദ്ദേഹം നിർബാധം തുടർന്നു.

ഈ സംഭവത്തെക്കുറിച്ച് ഇന്നു തിരിഞ്ഞാലോചിക്കുമ്പോൾ അൽപം സംശയം തോന്നുന്നുണ്ട്. ചക്രവർത്തിക്കു ചുറ്റുമുള്ള കോഴയുടെയും അഴിമതിയുടെയും വലയത്തിൽ ഈ ഇന്ത്യാക്കാരനും പെട്ടുകഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ? രാജ്യസംരക്ഷണ മന്ത്രിയെ ഞാൻ അനുകൂലിച്ചു സംസാരിക്കുമോ എന്നൊക്കെ അറിയുവാൻ വേണ്ടി ആയിരുന്നോ ചക്രവർത്തി ഈ വിഷയം എടുത്തിട്ടത്? സ്വന്ത കുടുംബത്തിലെ ഒരംഗത്തെപ്പോലെ അദ്ദേഹമെന്നെ സ്നേഹിച്ചിരുന്നു എന്നുള്ളത് ഒരു പരമാർത്ഥമാണ്. പക്ഷേ സ്വന്ത കുടുംബത്തിലെ അംഗങ്ങൾ പോലും അഴിമതി വലയത്തിലെ പ്രധാന പങ്കാളികളായിരുന്നു. ചക്രവർത്തിയോട് അടുത്തു പെരുമാറുന്ന ആരെങ്കിലും അഴിമതിവലയത്തിൽ പെടാതെ ചെറുത്തുനിന്നാൽ അവനെ വീഴിക്കുവാനുള്ള പല അടവുകളും അഴിമതിവലയ നേതാക്കന്മാരുടെ കൈയിലുണ്ടെന്നു കുറച്ചു ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ എനിക്കു മനസ്സിലായി.

ഏതാനും ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കൊട്ടാരത്തിലെ എന്റെ ഓഫീസിൽ റാസ് അബ്ബെബ കയറിവന്നു. 'റാസ്' എന്നു പറഞ്ഞാൽ രാജാവ് എന്നാണ് അർത്ഥം. അന്നു പ്രധാനമന്ത്രിയില്ല. മന്ത്രിമാരിൽ പ്രമുഖനാണു രാജ്യരക്ഷാമന്ത്രി. എത്യോപ്യയിലെ ഏറ്റവും വലിയ പണക്കാരൻ. പതിനായിരക്കണക്കിന് ഏക്കർ ഭൂമിയുണ്ട്. വാടകയ്ക്കു കൊടുക്കുന്ന വീടുകൾ ആയിരത്തിൽ കൂടുതൽ ഉണ്ട്. ചക്രവർത്തി കഴിഞ്ഞാൽ രാജ്യത്തെ ഏറ്റവും ശക്തനായ മനുഷ്യൻ. ഞാനോ? ഒരു പാവപ്പെട്ട ചെറുപ്പക്കാരൻ. ചക്രവർത്തിയുടെ പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറിയേറ്റിലെ ഒരംഗമാണെന്നല്ലാതെ വലിയ അധികാരമൊന്നുമെനിക്കില്ല. പക്ഷേ ഒരവകാശം മാത്രമുണ്ട്. ഏതു സമയത്തും ചക്രവർത്തിയുടെ അടുക്കൽ കയറിച്ചെല്ലാം. എന്തെങ്കിലും കാര്യം അദ്ദേഹത്തെ അറിയിക്കണമെങ്കിൽ കടലാസിൽ എഴുതി അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വകാര്യ ഭൃത്യന്റെ കൈയിൽ കൊടുത്താൽ അര മണിക്കൂറിനകം നേരിട്ടു ചക്രവർത്തിയുടെ കൈയിൽ കിട്ടും. എന്തെങ്കിലും ചെയ്യണമെന്നു ഞാൻ ശുപാർശ ചെയ്താൽ ഒരു മാതിരി കാര്യങ്ങളൊക്കെ ഉടനെ അദ്ദേഹം സമ്മതിക്കും. പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിൽ എന്റെ ഉപദേശം ചക്രവർത്തി സ്വീകരിക്കയില്ല. ഉദാഹരണത്തിനു, ജനായത്ത സ്വാതന്ത്ര്യം വർദ്ധിപ്പിക്കണമെന്നോ, ഭൂസ്വത്തുടമ നിയമങ്ങൾ പരിഷ്ക്കരിക്കണമെന്നോ പറഞ്ഞാൽ അദ്ദേഹം കേൾക്കുകയില്ല. വിദ്യാഭ്യാസ സമ്പ്രദായം പരിഷ്ക്കരിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചോ സാമൂഹ്യ സേവനത്തിനുള്ള പുതിയ ഉപാധികൾ ആരംഭിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചോ ഉപദേശം കൊടുത്താൽ ഉടനെ അത് ആ വിഷയം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന മന്ത്രിയെ ഏൽപ്പിക്കയെങ്കിലും ചെയ്യും.

ചിലപ്പോൾ മന്ത്രിയോടു ചോദിക്കാതെ തന്നെ ഉത്തരവിടുകയും ചെയ്യും.

ഇതൊക്കെയാണെങ്കിലും വളരെ പരിമിതമായ അധികാരമേ എനിക്കുള്ളൂ. മന്ത്രിമാരിൽ പ്രമുഖനായ രാജപദവിയുള്ള റാസ് അബ്ബബ എന്റെ ഓഫീസിൽ കയറിവരേണ്ടുന്ന ആവശ്യമെന്ത്? ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ രാജോചിതമായി ബഹുമാനിക്കയും അഭിസംബോധന ചെയ്യുകയും വേണം. അദ്ദേഹത്തിന് എന്നെ 'എടാ' എന്നു വിളിക്കുവാനുള്ള സ്ഥാനവും അധികാരവും പ്രായവും ഉണ്ട്. ആഫീസിൽ ഒരു കസേരയിൽ അദ്ദേഹം ഉപവിഷ്ടനായി. ഔപചാരികമായ അഭിവാദനങ്ങൾക്കു ശേഷം അദ്ദേഹം സംഭാഷണം ആരംഭിച്ചു.

"യജമാനനെക്കൊണ്ട് എനിക്കൊരു സഹായം ആവശ്യമുണ്ട്." ഇതാണ് ആദ്യത്തെ വാചകം.

ഞാൻ അമ്പരന്നു. "എന്റെ യജമാനൻ" എന്നർത്ഥമുള്ള 'ഗേതായേ' എന്ന പ്രയോഗം വലിയ ആളുകളോടു സംസാരിക്കുമ്പോൾ എനിക്കുപയോഗിക്കാമെന്നല്ലാതെ, പ്രമുഖനായ പ്രായമുള്ള ഒരു മന്ത്രി എന്നോടുള്ള സംസാരത്തിൽ അങ്ങനെ ഒരു വാക്കുപയോഗിച്ചപ്പോഴേ ഇയാളെന്നെ കളിപ്പിക്കാൻ വന്നിരിക്കയാണോ എന്നെനിക്കു സംശയം തോന്നി. ഏതായാലും ഞാൻ ബഹുമാനപൂർവ്വമായ നിശ്ശബ്ദതയോടെ ക്ഷമാപൂർവ്വം കേട്ടു. അദ്ദേഹം തുടർന്നു, "എനിക്കീയിടെ കുറച്ചു സാമ്പത്തിക പ്രശ്നങ്ങളൊക്കെയുണ്ട്. ശമ്പളം കിട്ടുന്നതുകൊണ്ടു ജീവിക്കുവാൻ തികയുകയില്ല. ഒന്നുരണ്ടു വീടുണ്ടാക്കി വാടകയ്ക്കു കൊടുത്തെങ്കിലേ കാര്യങ്ങൾ നടക്കുകയുള്ളു. പണി തുടങ്ങിയ വീടുകൾ പൂർത്തിയാക്കാനാവാതെ വിഷമിക്കയാണ്. സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്കിൽ നിന്നു കുറെ പണം കടമെടുക്കുകയേ മാർഗമുള്ളു. സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്കിലെ മാനേജർ ഇന്ത്യാക്കാരനായ മിസ്റ്റർ മെനസിസ് ആണല്ലോ. അദ്ദേഹത്തിനു യജമാനനെപ്പറ്റി വലിയ ബഹുമാനമാണെന്ന് എനിക്കറിയാം. അവിടുന്ന് അദ്ദേഹത്തോടൊരു വാക്കു പറഞ്ഞാൽ എനിക്ക് സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്കിൽ നിന്നു കടം കിട്ടും. അതിനുവേണ്ടിയാണു ഞാൻ വന്നത്. എഴുതി കൊടുത്തയയ്ക്കണമെന്നില്ല. ഫോണിൽ ഒരു വാക്കു പറഞ്ഞാൽ മതി."

മെനസിസിനെ എനിക്കറിയാം. ഗോവാക്കാരനാണ്. അഴിമതിവലയത്തിന്റെ ചൊൽപ്പടിയിൽ നിൽക്കുന്ന ആൾ മാത്രമല്ല, അതിൽ നിന്നു ധാരാളം പ്രയോജനം ലഭിക്കുന്ന ആളുമാണ്. അഴിമതിവലയത്തിന്റെ നേതാക്കന്മാരായ രാജ്യരക്ഷാമന്ത്രിയും ധനകാര്യ മന്ത്രിയും ഒരു വാക്കു കൽപിച്ചാൽ 'എറാൻ' പറയുന്നവനാണ് സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് മാനേജർ. പിന്നെയെന്തിനാണ് ഇയാളെന്നെക്കൊണ്ടു പറയിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നത്? എനിക്കതു മുഴുവൻ മനസ്സിലായില്ല. എങ്കിലും സൂത്രമേതോ ഇതിൽ ഉണ്ടെന്നു ബോധ്യമായി. ഏതായാലും കുടുക്കിൽ വീഴരുതെന്നു തീരുമാനിച്ചു.

അതിനു കുറച്ചു ദിവസം മുമ്പു മാത്രമായിരുന്നല്ലോ ഈ രാജാവു പട്ടാളക്കാരുടെ റേഷൻ മോഷ്ടിക്കുന്ന കാര്യം ചക്രവർത്തി എന്നോടു പറഞ്ഞത്. പക്ഷേ ഇയാളതെങ്ങനെ അറിഞ്ഞു? ചക്രവർത്തിയും ഞാനും

അല്ലാതെ മറ്റാരും അത് കേട്ടിട്ടില്ലല്ലോ! ഓഫീസിൽ ഇരുന്നാണ് ചക്രവർത്തി പറഞ്ഞതെങ്കിൽ ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസ് ഈ അഴിമതിവലയക്കാർ 'ബഗ്ഗ്' ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നു വിചാരിക്കാം. തോട്ടത്തിൽ വച്ചു പറഞ്ഞത് ഇവർക്കെങ്ങനെ ചോർത്തിയെടുക്കുവാൻ സാധിച്ചു. ഇന്ന് അതെക്കുറിച്ച് പുറകോട്ട് ആലോചിക്കുമ്പോൾ ഞാനുമായുള്ള സംഭാഷണത്തെക്കുറിച്ചു ചക്രവർത്തി തന്നെ റാസ് അബ്ബെബയോടു പറഞ്ഞുകാണുമെന്നാണു തോന്നുന്നത്. ഏതായാലും ദൈവസഹായത്താൽ തക്കതായ മറുപടി പറയുവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചു. "അവിടുത്തെ പ്യൂണിനെപ്പോലെയാണു മെനസിസ്. അവിടുന്ന് ഒരു വാക്കു പറഞ്ഞാൽ മെനസിസ് അതു കേട്ടുകൊള്ളുമെന്ന് എനിക്ക് ഉറപ്പുണ്ട്. ഞാനിപ്പോൾ ഫോണിൽ വിളിക്കാം. അവിടുന്നു തന്നെ നേരിട്ടു സംസാരിച്ചാൽ മതി."

അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്തൊരു മ്ലാനത. "അതു വേണ്ട. മുൻപൊക്കെ അയാളെനിക്കു കടം തന്നിട്ടുണ്ട്, പഴയ കടം കുറെ വീട്ടാനുള്ളതുകൊണ്ടാണ് ഇപ്പോൾ പ്രയാസം. യജമാനനു മെനസിസിനോടു സംസാരിക്കുവാൻ കഴിയുകയില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ നിർബന്ധിക്കുന്നില്ല."

അഴിമതിക്കാർക്കു നടുവിൽ ധർമ്മനിഷ്ഠനായ ചക്രവർത്തി

അദ്ദേഹം പോയിക്കഴിഞ്ഞ് ഞാൻ വീണ്ടും ആലോചിച്ചു. എനിക്കൊരു പിടിയും കിട്ടിയില്ല. ആരോടെങ്കിലും ചോദിക്കാനും മടി. കൊട്ടാരത്തിൽ ഉള്ളവരിൽ അഴിമതിവലയത്തിൽ പെടാത്തവരായി ആരും കാണുകയില്ല. സത്യസന്ധനാണെന്ന് എനിക്കുറപ്പുള്ള മറ്റൊരു മന്ത്രിയെ കണ്ട് ഉപദേശം ചോദിക്കാമെന്ന് കരുതി ആരോഗ്യമന്ത്രിയുടെ വീട്ടിൽ പോയി അദ്ദേഹത്തോടു കഥ മുഴുവൻ പറഞ്ഞു.

കുറച്ചൊന്ന് ആലോചിച്ചശേഷം അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. "രാജ്യരക്ഷാമന്ത്രിയുടെ ഉദ്ദേശ്യമെന്താണെന്ന് തീർച്ചയായും അറിയുവാൻ പ്രയാസമാണ്. എനിക്കു സംശയം തോന്നുന്നത് നിന്നെ അവരുടെ വലയത്തിൽ ചാടിക്കുവാനുള്ള ഒരു സൂത്രമാണെന്നാണ്. നീ ചിന്തിക്കാതെ ഫോണെടുത്തു മെനസിസിനോട് ഒരു വാക്കു പറയുകയാണെങ്കിൽ മെനസിസ് നിന്നോടു പറയുന്നത് എനിക്ക് ഏറെക്കുറെ ഊഹിക്കാം.

'റാസ് അബ്ബെബയ്ക്കു കടം കൊടുക്കുകയോ? ഇതുവരെ കൊടുത്തതു മുഴുവനും തന്നു വീട്ടിയില്ലല്ലോ. അയാൾക്കു മേടിക്കാനല്ലാതെ കൊടുക്കാനറിഞ്ഞു കൂടാ. ബലമായിട്ടു പിടിച്ചു വാങ്ങിക്കുവാൻ നമുക്കാർക്കും ശക്തിയും പോരാ. അതുകൊണ്ടാണ് കൊടുക്കാൻ ഒക്കുകയില്ലെന്നു പറഞ്ഞത്. പിന്നെ നീ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു വല്ലതും ചെയ്യുവാൻ ഒക്കുമോ എന്നു നോക്കട്ടെ.' ഇതൊക്കെയായിരിക്കും മെനസിസ് നിന്നോടു പറയുന്നത്. കടം കൊടുക്കുന്നോ കൊടുക്കാതിരിക്കുന്നോ എന്നുള്ളതു നിന്റെ വാക്കുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ലാത്ത കാര്യമാണ്. നീ മെനസിസിനോട് ഒരു വാക്കു പറയുന്നതോടു കൂടെ അഴിമതിവലയത്തിൽ നീയും മെമ്പറായിക്കഴിയും."

"അതെങ്ങനെ? എനിക്കു മനസ്സിലായില്ല." ഈവക കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച്

എട്ടുംപൊട്ടും തിരിയാത്ത ഞാൻ ചോദിച്ചു.

"അതെങ്ങനെയെന്നു തീർത്തു പറയുവാൻ പ്രയാസമാണ്. പലവിധ ത്തിലാവാം. ഒരുപക്ഷേ കുറക്കഴിയുമ്പോൾ റാസ് അബ്ബെബ നിന്നെ വിട്ടിൽ അത്താഴത്തിനു ക്ഷണിക്കും. അത്താഴം കഴിഞ്ഞു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രൈവറ്റ് ആഫീസിൽ വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോയി നിന്നോടു പറയും. "അന്നെന്നെ സഹായിച്ചില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ കഷ്ടപ്പെട്ടു പോയേനേ. താൻ പറഞ്ഞതു കൊണ്ടു മാത്രമാണ് അയാളെനിക്കു കടം തന്നത്. വീടിന്റെ പണിയൊക്കെ ഭംഗിയായി നടന്നു. ആദ്യത്തെ വീടിനു വാടക ക്കാരനെയും കണ്ടുകിട്ടി. ഒരു മാസത്തെ വാടക അഡ്വാൻസായും കിട്ടി ക്കഴിഞ്ഞു. അതു നിനക്കൊരു സമ്മാനമായി തരുവാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹി ക്കുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നിനക്കൊരു കവർ തരും. നീ വീട്ടിൽ ചെന്നു തുറന്നുനോക്കുമ്പോൾ കുറഞ്ഞത് ആയിരം ഡോളർ എങ്കിലും കവറിനകത്ത് കാണും. അതു വാങ്ങിക്കുന്നതോടു കൂടെ നീ പൂർണ്ണമായും അവരുടെ വലയിൽപ്പെട്ടു കഴിയും."

എന്റെ സുഹൃത്തിന്റെ ഉപദേശം ഏറെക്കുറെ ശരിയാണെന്ന് എനിക്കു ബോദ്ധ്യമായി. വീട്ടിൽ പോയി കിടന്നിട്ട് ഉറക്കം വരുന്നില്ല. വലിയ പ്രാരാ ബ്ധങ്ങളൊന്നുമില്ലാത്ത വിവാഹം കഴിക്കാത്ത ഒരു ചെറുപ്പക്കാരനാണ് ഞാനെങ്കിലും പണസംബന്ധമായ പരീക്ഷ ശക്തിയായിട്ടു വന്നാൽ അതിനെ ചെറുത്തുനിൽക്കുവാൻ എപ്പോഴും കഴിയുമോ എന്നൊരു സംശ യം. ശമ്പളമെല്ലാം കൂടി നാലായിരം രൂപയോളം കിട്ടുമെങ്കിലും ഡ്രൈവ ർക്കും തോട്ടക്കാരനും രണ്ടു വേലക്കാർക്കും ശമ്പളവും കൊടുത്ത് അംബാ സിഡറന്മാർക്കും രാജകുടുംബത്തിലുള്ളവർക്കും മറ്റുമൊക്കെ വല്ലപ്പോഴും പാർട്ടികളും കൊടുക്കണമെങ്കിൽ കിട്ടുന്ന ശമ്പളം കൊണ്ട് തികയുവാൻ കുറച്ചു പ്രയാസമാണ്. അങ്ങനെയുള്ള അവസരത്തിൽ സൂത്രമാർഗ്ഗ ത്തിൽക്കൂടെ കുറെ രൂപ കിട്ടിയാൽ മനസ്സാക്ഷിയുടെ ദൗർബ്ബല്യം കൊണ്ടു വാങ്ങിച്ചു പോകയില്ലേ എന്നൊരു സംശയം. ശക്തിയുടെ കേന്ദ്രസ്ഥാന ത്തിരുന്നുകൊണ്ട് പരീക്ഷകളെ അതിജീവിക്കുവാനുള്ള ശക്തി മനസ്സാ ക്ഷിക്കില്ലെങ്കിൽ ശക്തിയുടെ പീഠത്തിൽ നിന്നും താഴോട്ട് ഇറങ്ങുകയാണ് നല്ലതെന്ന് ധർമ്മഭീരുവായ ഞാൻ തീരുമാനിച്ചു. അധികം താമസിയാതെ കൊട്ടാരത്തിലെ ഉദ്യോഗം രാജിവച്ചുകൊണ്ടുള്ള കത്തു ചക്രവർത്തിക്കു സമർപ്പിച്ചു. മൂന്നു വർഷം കൊട്ടാരത്തിൽ സേവനം ചെയ്യുന്നതിനിടയിൽ അഞ്ചു പ്രാവശ്യം രാജി സമർപ്പിച്ചു. അഞ്ചു പ്രാവശ്യവും ചക്രവർത്തി അതു തള്ളിക്കളയുകയാണ് ചെയ്തത്.

അക്കാലത്തെ സംഭവങ്ങളിലേക്കു രണ്ടു വ്യാഴവട്ടക്കാലത്തോളം കഴി ഞ്ഞ് ഇന്നു ഞാൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കുമ്പോൾ എന്റെ മനസ്സിലെ ഒരു സംശ യം ചക്രവർത്തിക്കു ചുറ്റുമുള്ള അഴിമതിവലയത്തിൽ ചക്രവർത്തിയും പങ്കുകാരനായിരുന്നോ എന്നുള്ളതാണ്. അന്നെനിക്കു ചക്രവർത്തിയുടെ സത്യസന്ധതയെക്കുറിച്ച് ഉറപ്പായ വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ പില്ക്കാല സംഭവങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ എനിക്കദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മാർത്ഥതയെക്കുറിച്ചു തന്നെ സംശയമുണ്ട്. തന്റെ ചുറ്റും അഴിമതി

വലയം ഉണ്ടെന്നുള്ളത് തനിക്ക് അറിയാമായിരുന്നു എന്നുള്ളതിന് ആ പൂന്തോട്ടത്തിലെ സംഭാഷണം ഒരു മതിയായ തെളിവായിരുന്നു. എന്നാൽ എന്തുകൊണ്ട് അന്ന് അതിനെ അദ്ദേഹം ശക്തിയുക്തം എതിർത്തില്ല എന്നെനിക്ക് തോന്നാറുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ അഴിമതികളെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹത്തിനറിവുണ്ടായിരുന്നിട്ടും അതിനെതിരായി നടപടിയൊന്നും എടുക്കാതിരുന്നതു ചക്രവർത്തിയുടെ സ്വന്തം അഴിമതികളെക്കുറിച്ച് അവർക്കും അറിയാമായിരുന്നതുകൊണ്ടാണെന്ന് ഇന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു.

എത്യോപ്യയുടെ പ്രധാന വരുമാനമാർഗ്ഗങ്ങളിലൊന്നു സ്വർണ്ണഖനിയാണ്. ഈ ഖനിയിൽ നിന്നു ലഭിക്കുന്ന സ്വർണ്ണം ചക്രവർത്തിയുടെ സ്വകാര്യ സ്വത്താണ്. അതിൽ നിന്നുള്ള വരുമാനം മുഴുവൻ അദ്ദേഹം വെളിയിൽ കടത്തി യൂറോപ്യൻ ബാങ്കുകളിൽ നിക്ഷേപിക്കുകയായിരുന്നു പതിവ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്റ്റാഫിൽ ഞാൻ ജോലി ചെയ്യുന്ന കാലത്ത് (1956 – 59) എനിക്കിതു വേണ്ടുംവണ്ണം അറിയാമായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ വിദേശത്തുള്ള ഒന്നുരണ്ടു ബാങ്കുകളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിലും പൗത്രനായ പോൾ രാജകുമാരന്റെ പേരിലും ഞാൻ തന്നെ കണക്കുകൾ തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. ഈ കണക്കുകളുടെ കാര്യം സ്വന്ത കുടുംബത്തിലെ അംഗങ്ങളോടു പോലും പറഞ്ഞുപോകരുതെന്ന് അദ്ദേഹമെന്നെ കർശനമായി വിലക്കിയിരുന്നു. പക്ഷേ, ഇതിലൊക്കെ വലിയ കുംഭകോണമുണ്ടെന്ന് അന്നെനിക്കു മനസ്സിലായിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ കുറെക്കൂടെ നേരത്തെ അവിടെ നിന്നും കടക്കുമായിരുന്നു.

അഞ്ചു പ്രാവശ്യവും എന്റെ രാജി അദ്ദേഹം നിരാകരിച്ചു. 1958 ഡിസംബറിൽ ഞാൻ നാട്ടിൽ വന്നു ശെമ്മാശുപട്ടം സ്വീകരിച്ചതിനു ശേഷമാണ് അഞ്ചാമത്തെ രാജിക്കത്തു കൊടുത്തത്. അതും നിരാകരിക്കപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ പിന്നെയെന്താണ് മാർഗ്ഗം? 1959 ജൂണിൽ ചക്രവർത്തി യുഗോസ്ലാവിയായിൽ പോയ തക്കംനോക്കി ഞാൻ രാജ്യത്തു നിന്നും പുറത്തുകടന്ന് ജനീവയിൽ വന്നു. ജനീവയിൽ നിന്ന് യുഗോസ്ലാവിയായിലേക്കു ചക്രവർത്തിക്കു ഒരു കമ്പിയടിച്ചു. രാജ്യം വിട്ടുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഉപരിപഠനത്തിനു വേണ്ടി ഒന്നു രണ്ടു മാസങ്ങൾക്കകം അമേരിക്കയിലെ യേൽ (Yale) സർവ്വകലാശാലയിലേക്കു പോകയാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തെ ഞാൻ അറിയിച്ചു. അനുഗ്രഹാശിസ്സുകൾക്കായി അപേക്ഷിച്ചു. 'ഉടനെ യുഗോസ്ലാവിയായിൽ വന്ന് എന്നെ കണ്ടിട്ടു പോകുക' എന്നൊരു മറുപടിക്കമ്പിയാണ് എനിക്കു ജനീവയിൽ കിട്ടിയത്. ഞാനുടനെ തിരിച്ചു. യുഗോസ്ലാവിയായുടെ വടക്കുഭാഗത്തുള്ള പുലാ (Pula) നഗരത്തിന്റെ അക്കരെയുള്ള ടിറ്റോയുടെ സ്വകാര്യ ദ്വീപായ ബ്രയോണിലാണു ചക്രവർത്തി താമസം. അവിടെപോയി രണ്ടു ദിവസം കൂടെ താമസിച്ചു.

ചെന്നതിന്റെ പിറ്റേദിവസം രാവിലെ ടിറ്റോയും ഹെയ്‌ലി സെലാസിയും കൂടി ബോട്ടിൽ ഉല്ലാസയാത്രയ്ക്കു പോകയാണ്. എന്നെയും കൂടെ പോകുവാൻ ക്ഷണിച്ചു. ധാരാളം ചെറു ദ്വീപുകൾ യുഗോസ്ലാവിയായുടെ വടക്കുഭാഗത്തുണ്ട്. ടിറ്റോ ഓരോന്നും ചക്രവർത്തിയെ കാണിച്ചുകൊടുക്കുകയാണ്. കുറച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഹെയ്‌ലി സെലാസി ടിറ്റോയെ വിട്ടിട്ടു

ബോട്ടിൽ ഞാൻ നില്ക്കുന്നിടത്തേക്കു വന്നു. അംഹാരിക് ഭാഷയിൽ സംഭാഷണമാരംഭിച്ചു. “ഇതാ ഞാനൊരു ചക്രവർത്തിയാണ്. രാജാക്കന്മാരുടെ രാജാവാണ്. ഞാൻ ജീവിക്കുന്ന രീതി നിനക്കറിയാമല്ലോ. എന്റെ കൊട്ടാരവും എത്രയോ എളിയതാണെന്ന്, നിനക്ക് അറിയാമല്ലോ. ഇയാളെ നോക്കൂ. ഇയാളൊരു കമ്മ്യൂണിസ്റ്റാണ്. പ്രോലിറ്റേറിയൻ ആണെന്നു പറയുന്നു. പക്ഷേ ഇയാൾക്ക് ഇക്കാണുന്ന ഈ ദ്വീപുകളിൽ ഏഴു കൊട്ടാരങ്ങൾ ഉണ്ട്. അതിലൊന്നു വേണമെങ്കിൽ എനിക്കു തരാമെന്നാണു പറയുന്നത്.”

ഇപ്പറഞ്ഞതിൽ കുറച്ചൊക്കെ കാര്യമുണ്ട്. ചക്രവർത്തിയാണ്, പണം ധാരാളം ഉണ്ട്. എങ്കിലും ജീവിതരീതി വളരെ ലളിതമാണ്. മദ്യപാനമില്ല. പുകവലിയില്ല. മറ്റു സ്വഭാവദൂഷ്യങ്ങളൊന്നുമില്ല. നല്ല നിഷ്ഠയുള്ള ജീവിതമാണ്. മതാചാരങ്ങളെ കൃത്യവിലോപം കൂടാതെ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ആളാണ്. നോമ്പുകാലത്ത് എല്ലാ ദിവസവും ഉച്ചകഴിഞ്ഞു നാലു മണിക്കു മാത്രമേ പ്രാതൽ ഭക്ഷണം ഉള്ളൂ. എന്നാൽ ഉപവസിക്കുമ്പോഴും രാവിലെ ഒമ്പതു മുതൽ രണ്ടു മണി വരെ ഓഫീസിൽ പോയി ജോലി ചെയ്യും. അതു കഴിഞ്ഞു പള്ളിയിൽ പോയി ആരാധനയിൽ സംബന്ധിച്ച ശേഷം മാത്രമേ എന്തെങ്കിലും ഭക്ഷണം കഴിക്കയുള്ളു. ലളിതജീവിതം, ധർമ്മനിഷ്ഠ, പാവപ്പെട്ടവരോടുള്ള സ്നേഹം ഇതെല്ലാം പുലർത്തുന്നതിനോടൊപ്പം തന്നെ ധനസംബന്ധമായ കാര്യങ്ങളിൽ ഉള്ള അഴിമതികളും ഒരുമിച്ച് അനുവർത്തിച്ചുവന്ന ആളാണു ഹെയ്‌ലി സെലാസി ചക്രവർത്തി. അതായിരുന്നു അവസാനം അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരാജയകാരണവും എന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നു.

നോമ്പുകാലത്തുണ്ടായ ഒരു രസാവഹമായ സംഭവം കൂടി പറയട്ടെ. ചക്രവർത്തി ഇത്ര വളരെ കർശനമായി ഉപവസിക്കുന്നതു കൊണ്ട്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആരോഗ്യത്തിനു ഹാനി ഭവിക്കുമെന്ന് സ്വന്ത വീട്ടുകാർക്ക് ഒരു ഭയം. സാധാരണ എല്ലായിടത്തും അങ്ങനെയാണല്ലോ. നമ്മോടു സ്നേഹമുള്ളവരാണല്ലോ നമ്മെക്കൊണ്ട് ആവശ്യത്തിലധികം ഭക്ഷിപ്പിച്ചു നമ്മുടെ ആരോഗ്യം നശിപ്പിക്കുന്നത്. രാവിലെ ഒരു ചെറുനാരങ്ങയെങ്കിലും കഴിച്ചിട്ടു ജോലിക്കു പോയിരുന്നെങ്കിൽ നല്ലതായിരുന്നു എന്നു ചക്രവർത്തിനിക്കു പോലും ആഗ്രഹമുണ്ട്. അവരും വലിയ നിഷ്ഠയുള്ള നോമ്പുകാരിയായിരുന്നു. പക്ഷേ നേരെ പറയുവാൻ ആർക്കും ധൈര്യമില്ല.

ഒരു ദിവസം അദ്ദേഹം ഓഫീസിൽ പോയ സമയംനോക്കി കുടുംബാംഗങ്ങൾ എല്ലാം കൂടി ഒരു കൗൺസിൽ കൂടി. ‘ജാൻഹോയി’യെക്കൊണ്ട് (ഈ പേരിലാണ് അടുപ്പമുള്ളവരെല്ലാം അദ്ദേഹത്തെ അറിയുന്നത്) രാവിലെ എന്തെങ്കിലും കഴിപ്പിക്കണം. മാർഗ്ഗമെന്താ?

കുടുംബാംഗങ്ങളെല്ലാം കൂടി ഒപ്പിട്ട് ഒരു മാസ് പെറ്റീഷൻ കൊടുത്താലോ? അന്ന് ആൺമക്കൾ മൂന്നും മകൾ ഒന്നും ഈ നാലുപേരുടെയും കുട്ടികളും വളർത്താനെടുത്തിട്ടുള്ളവരും കൂടെ വലിയ ഒരു കുടുംബമാണത്. പക്ഷേ പ്രായമായ മക്കൾക്കാർക്കും ധൈര്യമില്ല. ഏതായാലും കൊച്ചുമക്കൾ നാലു പേരുടേയും കൂടിയായി പതിനൊന്നു പേരോളം ഉണ്ട്.

പ്രായം കൂടുതലുള്ളതു പോൾ രാജകുമാരനാണ്. അവനന്നു പതിനൊന്നു വയസ്സേയുള്ളൂവെന്നാണ് എന്റെ ഓർമ്മ. ഏതായാലും പതിനൊന്നു വയസുകാരൻ പോളിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു പതിനൊന്നംഗ നിവേദക സംഘം ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസിലേക്കു യാത്ര തിരിച്ചു. നേരിട്ടു കാണുവാൻ സെക്രട്ടറിയോട് സമയം ചോദിച്ചു. സമയം അനുവദിച്ചതനുസരിച്ച് ഓഫീസിനകത്തു പ്രവേശിച്ചു. കൊച്ചുമക്കളെന്നു പറഞ്ഞാൽ ചക്രവർത്തിക്കു ജീവനാണ്. അവരുടെ കൂടെ കളിക്കുമ്പോഴാണു ഹെയ്‌ലി സെലാസിയുടെ മനുഷ്യത്വം കാണപ്പെടാറുള്ളത്. പക്ഷേ ഇത് ഓഫീസിലാണ്. ഡെലിഗേഷൻ തിരുമുൻപിൽ പ്രവേശിച്ചു നിലംതൊട്ടു വന്ദിച്ചു.

“എന്താണു നിങ്ങളുടെ പ്രശ്നം?” ചക്രവർത്തി സഗൗരവം ചോദിച്ചു.

“അടിയങ്ങൾക്ക് ഒരെളിയ അപേക്ഷയുണ്ട്.” പോൾ രാജകുമാരനാണു വക്താവ്. പറയാനുള്ളതൊക്കെ പ്രായമുള്ളവർ എഴുതിയുണ്ടാക്കി മിടുക്കൻ രാജകുമാരനെ മനഃപാഠം പഠിപ്പിച്ചിരിക്കയാണ്. “ഞങ്ങളുടെ അപേക്ഷ, ജാൻഹോയി നോമ്പുകാലത്തു ദിവസവും ഒരു ഗ്രേപ്പ് ഫ്രൂട്ടിന്റെ പകുതി വീതമെങ്കിലും ഭക്ഷിപ്പാൻ ദയവുണ്ടാകണമെന്നാണ്.” പോൾ രാജകുമാരൻ നല്ല ഭംഗിയായ അംഹാരിക്കിൽ കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞു ഫലിപ്പിച്ചു.

“നിങ്ങളുടെ അപേക്ഷ നമ്മെ വളരെ സന്തോഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്കു നമ്മോടുള്ള യഥാർത്ഥ സ്നേഹത്തിൽ നിന്നുദിക്കുന്നതാണ് ഈ അപേക്ഷയെന്നു നമുക്കറിയാം. നമ്മുടെ സന്തോഷത്തിന്റെ ലക്ഷണമായി നിങ്ങളുടെ അപേക്ഷയെ നാം അനുകൂലമായി പരിഗണിച്ചു താഴെ പറയുന്ന തീരുമാനം നൽകുന്നു. ഇന്നു മുതൽ നോമ്പുകാലത്ത് ഒരു ഗ്രേപ്പ് ഫ്രൂട്ടിന്റെ പകുതിയല്ല, ഒരു മുഴുവൻ ഗ്രേപ്പ് ഫ്രൂട്ടു തന്നെ ദിവസവും രാവിലെ ഭക്ഷിക്കുന്നതിനു നമ്മുടെ കൊച്ചുമക്കളെ നാം അനുവദിച്ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്കു പോകാം.” ഒരു ചെറിയ പുഞ്ചിരിയോടെ ചക്രവർത്തി കല്പിച്ചു. തന്റെ സ്വന്തം നിഷ്ഠയിൽ ഒരിളവും വരുത്താതെ മറ്റുള്ളവരോടു കരുണയോടെ പെരുമാറുവാൻ അദ്ദേഹത്തിന് അറിയാമായിരുന്നു.

ധൈര്യം കൊണ്ടു ഒരു വിപ്ലവം കീഴടക്കി

നിഷ്ഠയും, ആന്തരികബലവും ഇല്ലാത്തവരെ ഹെയ്‌ലി സെലാസി ചക്രവർത്തിക്കു പുച്ഛമായിരുന്നു. ഞാൻ ഒരു പുരോഹിതനായതിനു ശേഷം ഒരിക്കൽ അദ്ദേഹത്തെ കാണുവാൻ ചെന്നപ്പോൾ വണ്ണം വയ്ക്കുന്നതിന് എന്നെ വഴക്കു പറഞ്ഞു. “ശരിയായ ഉപവാസവും കുമ്പിടീലുമുണ്ടെങ്കിൽ ഇതുപോലെ വണ്ണം വയ്ക്കുകയും വയറു ചാടുകയുമില്ല.”

പോൾ മാർപ്പാപ്പായെ വലിയ ബഹുമാനമായിരുന്നു, കാരണം നിഷ്ഠയും പ്രാർത്ഥനയും ഉള്ള കൃശഗാത്രനും ആന്തരിക ശക്തിമാനുമാണെന്നുള്ളതു തന്നെ. അതുപോലെ തന്നെ ഡിഗോളിനെയും വലിയ ബഹുമാനമായിരുന്നു. ഡിഗോളിനു പ്രാർത്ഥന എന്തുമാത്രമുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. പക്ഷേ നല്ല മനക്കരുത്തുള്ള ആളായിരുന്നുവെന്ന് എല്ലാവർക്കും അറിയാം. മനക്കരുത്തായിരുന്നു ഹെയ്‌ലി സെലാസിയുടെയും പ്രധാന ശക്തി.

1960 -ൽ ഉണ്ടായ ആദ്യത്തെ 'കൂഡേത്ത' (മിന്നൽ വിപ്ലവം) യുടെ കാര്യം ഓർമ്മ വരുന്നു. തന്റെ സ്വന്തം ബോഡിഗാർഡിന്റെ കമാൻഡറും തന്റെ സീക്രട്ട് സർവ്വീസിന്റെ തലവനും കൂടെ ഭരണകൂടം പിടിച്ചെടുത്തപ്പോൾ ചക്രവർത്തി തെക്കെഅമേരിക്കയിൽ പോയിരിക്കയായിരുന്നു. ഒരു കൊച്ചുവിമാനത്തിൽ അദ്ദേഹം സ്വന്തരാജ്യത്തു തിരികെ വന്നിറങ്ങി, ഒരു തോക്കു പോലും ചൂണ്ടാതെ അധികാരത്തിൽ തിരികെ കയറി തന്റെ ശത്രുക്കളെ ബന്ധിച്ച കഥ ധീരോദാത്തതയുടെ മകുടോദാഹരണം തന്നെ.

അന്ന് ഞാൻ ഓക്സ്ഫോർഡിൽ പഠിക്കയായിരുന്നു. ഭരണസാരഥ്യത്തിൽ പുനഃപ്രവേശിക്കുന്നതിൽ കാണിച്ച ധീരതയെയും ബുദ്ധിയെയും അഭിനന്ദിച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ ഒരു സന്ദേശമയച്ചു. ഏതാനും ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ലണ്ടനിലെ എത്യോപ്യൻ അമ്പാസഡർ എന്നെ ഫോണിൽ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. ഞാൻ ആഡിസ് അബാബായിലേക്ക് ചെല്ലണമെന്നും വിമാനടിക്കറ്റ് ചക്രവർത്തി അയച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും.

ചക്രവർത്തി സാരഥ്യത്തിൽ പുനഃപ്രവേശിച്ചിട്ട് ഒരാഴ്ച തികഞ്ഞിട്ടില്ല. ഈ യാത്രയിൽ ഉണ്ടായ എല്ലാ സംഭാഷണങ്ങളുടേയും കഥ എപ്പോഴെങ്കിലും ഒന്ന് എഴുതി വയ്ക്കണം. ചക്രവർത്തിയുടെ മൂത്ത മകനെയും, എതിർഭാഗക്കാർ പ്രധാനമന്ത്രിയായി പ്രഖ്യാപിച്ച ചക്രവർത്തിയുടെ കസിൻ റാസ് ഇമ്റുവിനെയും ഒക്കെ ഞാൻ കണ്ടു ദീർഘമായി സംസാരിച്ചു. മൂന്നു പേരുടെയും ആത്മകഥാകഥനങ്ങൾ ഞാൻ ശ്രദ്ധിച്ചു കേട്ടു.

പക്ഷേ അതല്ല ഇവിടെ പറയാനുദ്ദേശിച്ചത്. മൂന്നോ നാലോ ദിവസം ആഡിസ് അബാബായിൽ താമസിച്ചതിനു ശേഷം ഓക്സ്ഫോർഡിലേക്കു മടങ്ങുന്നതിനു മുമ്പു യാത്ര ചോദിക്കുവാൻ പോയപ്പോഴുണ്ടായ സംഭവം. പൊതുജനങ്ങളെ അതറിയിക്കുവാൻ എനിക്കു ചുമതലയുണ്ടെന്നു തന്നെയാണ് എന്റെ വിശ്വാസം.

കൊട്ടാരത്തിനു താഴെ എന്റെ മുൻ ഓഫീസിനടുത്തു തന്നെയുള്ള ഓഫീസിലാണു ചക്രവർത്തി. മന്ത്രിമാരെല്ലാം പുറത്തു വെയിറ്റിംഗ് റൂമിലുണ്ട്. അന്ന് പ്രധാനമന്ത്രിയും ഉള്ള കാലമാണ്. രാജ്യം ആകെ ഉൽക്കണ്ഠയുടെ വിളുമ്പിൽക്കിടന്നു വിറയ്ക്കുന്നു. കാരണം, ഒരാഴ്ച മുമ്പു ചക്രവർത്തി രാജ്യത്തു തിരികെ വന്ന് അധികാരത്തിൽ പ്രവേശിക്കത്തക്കവിധം വിപ്ലവ ഗവൺമെന്റിനോടു സമരം ചെയ്ത് അവരെ താഴെയിറക്കിയതു കരസൈന്യവും വ്യോമസേനയും കൂടെ ആയിരുന്നു. അവരിന്ന് അൽപം ഒന്നിടഞ്ഞാണു നില്ക്കുന്നത്. അവർക്ക് അവരുടെ ശമ്പളം വർദ്ധിപ്പിച്ചു കിട്ടണം. ആവശ്യപ്പെടുന്നത്ര വർദ്ധിപ്പിക്കാനുള്ള സാമ്പത്തികശക്തി രാജ്യത്തിനില്ലെന്നു ചക്രവർത്തിയും ഗവൺമെന്റും ശഠിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഞങ്ങൾ ചക്രവർത്തിക്കും ഗവൺമെന്റിനും എതിരായി സമരം ചെയ്യുമെന്ന് അവർ ഭീക്ഷണിപ്പെടുത്തി. കരസൈന്യം മാത്രമാണു മറുതലിക്കുന്നത്. പക്ഷേ അവർ വിചാരിച്ചാൽ രണ്ടാമതൊരു കൊട്ടാരവിപ്ലവം നടത്തി ചക്രവർത്തിയെ താഴെയിറക്കുവാൻ സാധിക്കും.

ചക്രവർത്തിക്കു വിവരങ്ങളെല്ലാം അറിയാം. അന്നു രാവിലെ പത്തു

മണിക്കു സൈന്യം കൊട്ടാരത്തിലേക്കു മാർച്ച് ചെയ്തുവരുന്നുവെന്നും തങ്ങളുടെ നിവേദനങ്ങൾ ചക്രവർത്തിക്കു നേരിട്ടു സമർപ്പിക്കുകയാണ് അവരുടെ ഉദ്ദേശ്യമെന്നും അവർ പരസ്യമായി പ്രഖ്യാപിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുകയാണ്.

സമയം 9.45 ആയി. ചക്രവർത്തിയെ രാവിലെ കണ്ടു യാത്ര പറഞ്ഞിട്ട് ഉച്ച കഴിഞ്ഞുള്ള വിമാനത്തിൽ ലണ്ടനിലേക്കു പോകുവാൻ തയാറായിട്ടാണ് ഞാൻ കൊട്ടാരത്തിലെ ഓഫീസിൽ വന്നിരിക്കുന്നത്.

പക്ഷേ ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസിന്റെ കതക് അകത്തുനിന്നു പൂട്ടിയിട്ടിരിക്കുകയാണ്. ചക്രവർത്തി അക്ഷമനായി മുറിക്കകത്ത് അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ഉലാത്തുകയാണ്. പ്രധാനമന്ത്രിയെപ്പോലും അകത്തോട്ടു വിടുന്നില്ല. പിന്നെയുണ്ടോ എനിക്കദ്ദേഹത്തെക്കണ്ടു യാത്ര പറയുവാൻ അവസരം?

ഏതായാലും തന്നെ നേരിടാൻ വരുന്ന സൈന്യത്തെ അഭിസംബോധന ചെയ്യാൻ വേണ്ടി ഓഫീസിൽ നിന്നു പുറത്തേക്കു വരുമല്ലോ. അപ്പോൾ കണ്ടു യാത്ര പറയാം. അതു കരുതി കുറെ സമയം മന്ത്രിമാരുമായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു. എല്ലാവർക്കും വലിയ ഭയവും ഉൽക്കണ്ഠയുമാണ്. കരസൈന്യം ഇടഞ്ഞാൽ രാജ്യത്തിന് എന്തു ഭദ്രതയാണുള്ളത്? അതിനു രണ്ടാഴ്ച മുമ്പാണു വിപ്ലവകാരികൾ എന്റെ സ്നേഹിതരായ ഇരുപതോളം മന്ത്രിമാരെയും ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെയും യന്ത്രത്തോക്ക് ഉപയോഗിച്ച് വധിച്ചത്. ഇന്നിപ്പോൾ സൈനിക വിപ്ലവമാണെങ്കിൽ ചോര ഇനിയും ചൊരിയും. ആർക്കും ഒരു ഭദ്രതാബോധവുമില്ല.

അങ്ങനെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതു ചക്രവർത്തി ജനാലയിൽ കൂടി കണ്ടുകാണണം. ഏതായാലും കതകു തുറന്ന് ചക്രവർത്തിയുടെ അംഗരക്ഷകൻ പുറത്തുവന്നു പ്രഖ്യാപിച്ചു. 'മിസ്റ്റർ വറുഗീസ് ഇത്തറാൽ' (മി. വറുഗീസ് വിളിക്കപ്പെടുന്നു). അന്നു ഞാൻ ശെമ്മാശ്ശനാണെങ്കിലും എത്യോപ്യയിൽ ഞാൻ മി. വർഗീസ് എന്നു തന്നെയാണ് അറിയപ്പെട്ടിരുന്നത്. മന്ത്രിമാരെല്ലാം അമ്പരന്നു. ഈ വിപൽഘട്ടത്തിൽ പ്രധാനമന്ത്രി പോലും പുറത്തു കാത്തിരിക്കെ എന്തിനാണു ഒരു വെറും വിദ്യാർത്ഥിയായ വർഗീസിനെ വിളിക്കുന്നത്. ഏതായാലും ഞാനുടനെ അകത്തു പ്രവേശിച്ചു. അംഗരക്ഷകൻ കതകടച്ചു.

"നീയിന്നിവിടെയുള്ളത് നല്ലതാണ്. നിന്നോടു പറയുന്നതുപോലെ സ്വാതന്ത്ര്യമായി എനിക്കാരോടും പറയുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. നീയെന്റെ സാക്ഷിയാണ്. ലോകത്തിന്റെയും ചരിത്രത്തിന്റെയും മുമ്പിൽ നീയെന്റെ സാക്ഷിയാണ്. എനിക്കെന്തെങ്കിലും സംഭവിക്കുകയാണെങ്കിൽ നീ ലോകത്തോടു സാക്ഷ്യം വഹിക്കണം."

ചക്രവർത്തിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ എന്നെ കുറച്ചൊന്നമ്പരപ്പിച്ചു എന്നുള്ളതിൽ അത്ഭുതത്തിനവകാശമില്ലല്ലോ. ഞാൻ നിശ്ശബ്ദനായി നിന്നു.

"നീ ഓക്സ്ഫോർഡിൽ നിന്നു വന്നത് എന്റെ ഭാഗ്യമാണ്. ഒരഞ്ചു

മിനിട്ടിനകം ഹെയ്‌ലി സെലാസിയുടെ അവസാനമായിരിക്കാം. ഞാനിതാ എന്റെ പട്ടാളക്കാരെ അഭിമുഖീകരിക്കുവാൻ പോകയാണ്. എന്തും സംഭവിക്കാം. എന്റെ ആയുസ്സിന്റെ അവസാന ദിവസമാണിതെന്നുള്ള ചിന്തയോടെയാണു ഞാനിപ്പോൾ ഈ ആഫീസിൽ നിന്നു വെളിയിൽ കടക്കുന്നത്.

നിന്നോടെനിക്കു പറയാനുള്ളത് ഇതാണ്. ഹെയ്‌ലി സെലാസിയുടെ ജീവിതം ഇന്നവസാനിക്കുകയാണെങ്കിൽ രണ്ടു കാര്യങ്ങൾക്കു നീ ലോകത്തിന്റെ മുമ്പിൽ സാക്ഷ്യം വഹിക്കണം. ഒന്ന് ഞാൻ ഭയം കൂടാതെയാണ് ഇപ്പോൾ പുറത്തേക്കിറങ്ങുന്നത്. എനിക്കു ബുള്ളറ്റ് പ്രൂഫ് വെസ്റ്റോ (വെടിയുണ്ട കയറാത്ത കവചമോ) എന്റെ കയ്യിൽ തോക്കോ ഇല്ലാതെയാണു ഞാനെന്റെ പട്ടാളക്കാരെ അഭിമുഖീകരിക്കുവാൻ പോകുന്നത്. ഹെയ്‌ലി സെലാസി അവസാന ശ്വാസം വരെ ആരെയും ഭയപ്പെട്ടിട്ടില്ല എന്നുള്ളതിനു നീ തന്നെ ലോകത്തിനു സാക്ഷി.

രണ്ടാമതൊരു കാര്യം. എനിക്കു ഭയമില്ലാത്തതിന്റെ കാരണം എന്റെ ഈശ്വരവിശ്വാസമാണ്. അവസാന നിമിഷം വരെ ഈശ്വരനിൽ മാത്രം ശരണപ്പെട്ടുകൊണ്ടാണു ഞാൻ ജീവിച്ചതെന്നുള്ളതിനു നീ തന്നെ എനിക്കു സാക്ഷി. ഞാൻ ഇന്നു മരിക്കുകയാണെങ്കിൽ മാത്രം ഈ രണ്ടു കാര്യങ്ങളും നീ ലോകത്തോടു പറഞ്ഞാൽ മതി."

എന്റെ കണ്ണിൽ കണ്ണുനീർ വാർന്നു. പ്രതിസന്ധി ഇത്രമാത്രം ഗൗരവമുള്ളതാണെന്നു പിന്നീടാണു എനിക്കു ബോദ്ധ്യമായത്.

ചക്രവർത്തി പുറത്തേക്കിറങ്ങി. പ്രധാനമന്ത്രിയോടോ കുടുംബാംഗങ്ങളോടോ എന്തെങ്കിലും പറയുവാൻ കാണുമെന്നു വിചാരിച്ച് അവരൊക്കെ അടുത്തുകൂടി. ഒന്നും പറയാനില്ല. ചക്രവർത്തി കുലുങ്ങാതെ നിശ്ശബ്ദനായി ലക്ഷക്കണക്കിനു വരുന്ന പട്ടാളത്തെ ഒറ്റയ്ക്കഭിമുഖീകരിക്കുവാൻ മുന്നോട്ടു നടക്കുകയാണ്.

അദ്ദേഹം അവരുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് താഴ്ന്ന സ്വരത്തിൽ ശാന്തനായി അഞ്ചു മിനിട്ടു നേരത്തോളം പട്ടാളക്കാരോടു സംസാരിച്ചു. രാജ്യത്തിന്റെ ഇന്നത്തെ സാമ്പത്തികസ്ഥിതിയിൽ അവർ ചോദിക്കുന്നതു കൊടുപ്പാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നും, അവർ ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രവൃത്തി രാജ്യത്തിനു വേണ്ടി ചെയ്തിട്ടുള്ളതാകയാൽ പ്രതിഫലം ചോദിക്കരുതെന്നും അവരെ ഉപദേശിച്ചു.

യാതൊരു ബഹളവും കൂടാതെ പട്ടാളം അതു കേട്ടു സന്തോഷത്തോടെ കൈയടിച്ചു. ചക്രവർത്തിയെ സല്യൂട്ട് ചെയ്തു തല വണക്കി. ആ കൊച്ചു മനുഷ്യൻ ഇരമ്പിവരുന്ന ആ വൻകൂട്ടത്തെ തന്റെ കൊച്ചുശബ്ദം കൊണ്ടും ശാന്തമുഖം കൊണ്ടും ധീരമായി പിടിച്ചടക്കി. അലക്സാണ്ടറിന്റെ ജീവചരിത്രം നല്ലതുപോലെ പഠിച്ചിട്ടുള്ള ചക്രവർത്തി കുറെയൊക്കെ അലക്സാണ്ടറെ അനുകരിക്കയായിരുന്നുവെന്നു തോന്നുന്നു. ഏതായാലും അന്ന് ആ അനുകരണം പൂർണ്ണ വിജയമായിരുന്നു.

സംഭവം കഴിഞ്ഞിട്ട് വർഷം ഇന്നു പതിനഞ്ചായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാല

ശേഷമേ ഈ സംഭവം ഞാൻ പരസ്യമായി അറിയിക്കുകയുള്ളുവെന്നു തീരുമാനിച്ചിരുന്നതാണ്. ഇന്നത് കേരളത്തിലെ ജനങ്ങളെങ്കിലും അറിയട്ടെ.

ഇത്ര ധീരനും ഉദാത്തനുമായ ഹെയ്‌ലി സെലാസിക്കു പിന്നെയെന്താണു പറ്റിയത്? ഇതെക്കുറിച്ചു ചില ഊഹാപോഹങ്ങൾ ചെയ്യാൻ മാത്രമേ എനിക്കു സാധിക്കൂ. എന്റെ നിഗമനങ്ങളെ വഴിയേ നിങ്ങളെ അറിയിച്ചുകൊള്ളാം. കഥകളിനിയും വളരെ പറയാനുണ്ട്.

ജനം പട്ടിണി കിടന്നു; വിദേശത്തു ബാങ്ക് നിക്ഷേപം വളർന്നു

1974 സെപ്റ്റംബറിൽ ആണ് അവസാനമായി ചക്രവർത്തിയെ ഞാൻ കാണുന്നത്. പട്ടാള ഗവൺമെന്റ് അധികാരത്തിൽ വന്നു കഴിഞ്ഞിരിക്കുകയാണ്. ഗവൺമെന്റിന്റെ അധിപനായ ജനറൽ അമാൻ എന്റെ പഴയ ഒരു സുഹൃത്താണ്. 1974 ഫെബ്രുവരിയിലാണു കരസൈന്യത്തിലെ ചെറുപ്പക്കാരായ ഓഫീസർമാരിൽ ചിലർ കൂടി അഴിമതി നിറഞ്ഞ മന്ത്രിസഭയെ താഴെയിറക്കി തടവിലിട്ടു ചക്രവർത്തിയെ ഏറെക്കുറെ വീട്ടു തടങ്കലിലാക്കി പൊതുജനസമ്മതനായ ജനറൽ അമാനെ തങ്ങളുടെ നേതാവാക്കി, ഒരു പുതിയ ഭരണക്രമം സൃഷ്ടിച്ചത്.

ചുരുക്കം ചിലർ പ്രതാപത്തിലും ധാരാളിത്തത്തിലും ജീവിക്കുവാൻ വേണ്ടി പാവപ്പെട്ടവരും പട്ടിണി കിടക്കുന്നവരുമായ ജനഭൂരിപക്ഷത്തെ അടിച്ചമർത്തി ചൂഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന കാലങ്ങളുടെ അവസാനം പട്ടാള ഗവൺമെന്റ് പ്രഖ്യാപിച്ചു. 260 ലക്ഷം ജനങ്ങൾക്ക് താമസിക്കുവാൻ 12.5 ലക്ഷം ചതുരശ്ര കിലോമീറ്റർ ഭൂമിയുണ്ട്. നമ്മുടെ നാട്ടിലെപ്പോലെയുള്ള ആൾപ്പെരുപ്പമൊന്നുമില്ല. ഒരു ചതുരശ്ര കിലോമീറ്ററിനു ശരാശരി 21 പേരേയുള്ളു. കേരളത്തിൽ 214 ലക്ഷം ജനങ്ങൾ ഉണ്ട്. രാജ്യമാണെങ്കിൽ 39000 ചതുരശ്ര കിലോമീറ്റർ തികയുകയില്ല. കേരളത്തിന്റെ 32 ഇരട്ടി വലിപ്പമുണ്ട് എത്യോപ്യയ്ക്കെങ്കിലും ജനസംഖ്യ നമ്മുടേതിനേക്കാൾ അല്പം മാത്രമേ കൂടുതലുള്ളു. നമുക്കിവിടെ ഒരു ചതുരശ്ര മൈലിന് 549 പേരുള്ളപ്പോൾ എത്യോപ്യയിൽ 21 പേരേയുള്ളു. കുറെ ഭാഗം മരുഭൂമിയാണെങ്കിലും അധികഭാഗവും നല്ല ഫലപുഷ്ടിയുള്ളതാണ്. ശരിയായിട്ടു ജനങ്ങളെ സംഘടിപ്പിച്ചു പ്രവർത്തിക്കാമെങ്കിൽ ആഫ്രിക്കയിലെ ഒന്നാംകിടയിലുള്ള രാഷ്ട്രമാകാൻ ഏത്യോപ്യയ്ക്കു സാധിക്കും. പക്ഷേ ദുഷ്പ്രഭുത്വം കൊണ്ടു നശിച്ചുകിടക്കുകയാണ് രാജ്യം.

കഴിഞ്ഞ അമ്പതു വർഷങ്ങളായിട്ട് ദുഷ്പ്രഭുത്വത്തിന്റെ ശക്തി വർദ്ധിക്കുകയും സാധാരണക്കാരന്റെ നില കൂടുതൽ മോശമാവുകയും മാത്രമേ ചെയ്തിട്ടുള്ളു എന്നും അതിനു ഹെയ്‌ലി സെലാസിയാണ് ഉത്തരവാദി എന്നാണു പട്ടാള ഗവൺമെന്റിന്റെ വാദം. ജനങ്ങളുടെ സിംഹഭാഗവും മരവിപ്പിക്കുന്ന ദാരിദ്ര്യത്തിലാണു ജീവിക്കുന്നത്. കഴിഞ്ഞ രണ്ടു മൂന്നു വർഷങ്ങളിലായി ലക്ഷക്കണക്കിനാളുകൾ പട്ടിണി കിടന്നു മരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പട്ടാള ഭരണകൂടം പറയുന്നു.

അന്താരാഷ്ട്ര മണ്ഡലങ്ങളിൽ പേരും പെരുമയും സൃഷ്ടിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നതിനിടയിൽ നാട്ടാരുടെ ദൈനംദിനാവശ്യങ്ങളെപ്പറ്റി ചക്രവർത്തിക്കോ ദുഷ്പ്രഭുത്വത്തിനോ ചിന്തയില്ലായിരുന്നു എന്നാണു സൈനിക ഭരണകൂടം ആരോപിക്കുന്നത്.

വല്ലോ എന്ന പ്രവിശ്യയിലാണു പട്ടിണിമരണങ്ങൾ വളരെ ഉണ്ടായത്. അവരുടെ പ്രശ്നങ്ങൾ അറിഞ്ഞിട്ടും പുറത്തറിയിക്കാതെ വച്ചിരുന്നതു കൊണ്ട് ഗവൺമെന്റു സഹായം ലഭിച്ചില്ലെന്നു മാത്രമല്ല പുറമേ നിന്നുള്ള സഹായം പോലും അവർക്കു സമയത്തു ലഭിക്കാൻ സാധിച്ചില്ല എന്നതു പരമാർത്ഥമാണ്.

പട്ടിണി മാത്രമല്ല, സ്കൂളിൽ പോകുവാൻ പ്രായമായിട്ടുള്ള വിദ്യാർത്ഥികളുടെ എൺപതു ശതമാനത്തിനും സ്കൂളും അദ്ധ്യാപകനുമില്ല. ആശുപത്രിയും ഡോക്ടറും ചുരുക്കം ചില പട്ടണങ്ങളിൽ മാത്രമേ ഉള്ളൂ.

പുതിയ സൈനിക ഭരണകൂടം പ്രാമുഖ്യം നൽകുന്ന പ്രധാന കാര്യങ്ങൾ വിദ്യാഭ്യാസം, സാമൂഹികനീതി, കർഷക നിയമപരിഷ്കാരം എന്നിവയാണ്. രാജ്യത്തെ ജനങ്ങളിൽ തൊണ്ണൂറു ശതമാനവും കൃഷി കൊണ്ടു ജീവിക്കുന്നവരാണ്. രാജ്യത്തെ മൊത്ത വരുമാനത്തിൽ അറുപതു ശതമാനം കാർഷികോൽപന്നങ്ങളിൽ നിന്നുള്ളതാണ്. കാപ്പിയാണു പ്രധാന വിഭവം. കയറ്റുമതിയുടെ 59 ശതമാനം കാപ്പിക്കുരുവാണ്.

ഞാൻ കൊട്ടാരത്തിൽ ജോലി നോക്കുന്ന കാലത്താണ് (1957 -ൽ) രാജ്യത്തെ സാമ്പത്തിക വികസനത്തിനുള്ള പഞ്ചവൽസര പദ്ധതികൾ ആരംഭിച്ചത്. ചക്രവർത്തി 1956 -ൽ ഇൻഡ്യ സന്ദർശിച്ചതിൽ നിന്നു ലഭിച്ച പ്രചോദനമായിരുന്നു അതിനു നിദാനം. പക്ഷേ ഈ പഞ്ചവൽസര പദ്ധതികൾ കൊണ്ടു പ്രയോജനമുണ്ടാകാത്തതിന്റെ പ്രധാന കാരണം ഭൂനിയമ പരിഷ്കാരത്തിന്റെ അഭാവമാണെന്ന് പലപ്പോഴും എന്നെപ്പോലെ പലരും ചക്രവർത്തിയെ അറിയിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അദ്ദേഹം അതൊന്നും അധികം വകവയ്ക്കാതിരിക്കുകയാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും ദരിദ്രങ്ങളായ പത്തു രാഷ്ട്രങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് എത്യോപ്യ എന്ന് ഇന്നു ഗവൺമെന്റ് സമ്മതിക്കുന്നുണ്ട്.

പക്ഷേ ഇതേപ്പറ്റി ചക്രവർത്തിയോട് എത്ര പറഞ്ഞാലും അദ്ദേഹം കേൾക്കുകയില്ല. "നിനക്ക് എത്യോപ്യയെപ്പറ്റി ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ. നീ അഡീസ് അബാബ മാത്രമേ കണ്ടിട്ടുള്ളു" എന്നൊക്കെ അദ്ദേഹം എന്നോടു പറയും. അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും ചെന്നെത്തിയിട്ടില്ലാത്ത റോഡും പാലവും ഇല്ലാത്ത പല സ്ഥലത്തും കോവർ കഴുതപ്പുറത്തു കയറി ഞാൻ പോയിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യം അദ്ദേഹത്തിന് അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നിരിക്കണം.

1960 ൽ ആണ് ആദ്യത്തെ കൂഡേത്താ ഉണ്ടായത്. അന്നു ഞാൻ ഓക്സ്ഫോർഡിലാണ്. അതു കഴിഞ്ഞ ഉടനെ ഞാൻ എത്യോപ്യയിൽ പോയ കാര്യം പറഞ്ഞല്ലോ. അവിടെ ചക്രവർത്തിയോടും സിംഹാസനാവകാശിയായ രാജകുമാരനോടും മാത്രമല്ല സാധാരണക്കാരോടും പ്രത്യേകിച്ചു സർവ്വകലാശാലാ വിദ്യാർത്ഥികളോടും സംസാരിച്ചിട്ട്, രാജ്യത്തിനാവശ്യ

മായത് ഇന്നതെല്ലാമെന്ന് എനിക്കു തോന്നിയത് ഒരു മെമ്മോറാണ്ടമായി ചക്രവർത്തിക്ക് ഓക്സ്ഫോർഡിൽ നിന്നു ഞാൻ എഴുതി അയച്ചു. അതു വായിച്ചു നോക്കിയിട്ട് അദ്ദേഹം എനിക്ക് അയച്ച മറുപടിയുടെ പരിഭാഷ ഞാൻ താഴെ കൊടുക്കുന്നു:

"യീഹൂദാ ഗോത്രത്തിന്റെ സിംഹം ജയിച്ചിരിക്കുന്നു. എത്യോപ്യയിലെ രാജാക്കന്മാരുടെ രാജാവും ഈശ്വരനിയമിതനുമായ ഹെയ്‌ലി സെലാസി പ്രഥമൻ മിസ്റ്റർ പോൾ വറുഗീസിന്. ആത്മാർത്ഥതയോടെ എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുള്ള നിന്റെ എഴുത്തു നമുക്കു കിട്ടി. നാം വായിച്ചു. കെയ്റോ വഴി പോകുമ്പോൾ (ഈഗുപ്തായ) പാത്രിയർക്കീസുമായി സംസാരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ മനസ്സിലാക്കിയ കാര്യവും അതേക്കുറിച്ചു നിന്റെ വിലയിരുത്തലും മനസ്സിലായി. നമ്മുടെ ഭാഗത്തു നിന്ന് അതേപ്പറ്റി ആലോചിച്ചു വേണ്ടതു ചെയ്യും. ആതൻസിൽ നമ്മുടെ സഭയുടെ കാര്യത്തെക്കുറിച്ചും നീ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾ ഭാവിയിൽ സഹായകമായേക്കും. ഞാൻ സഭയ്ക്കു വേണ്ടി ചെയ്തിട്ടുള്ളതിനെക്കുറിച്ചു നീ എഴുതിയിട്ടുള്ളതു നിസ്സാരമായ കാര്യമാണ്.

എത്യോപ്യയുടെ അവസ്ഥയെപ്പറ്റി നീ ഓർമ്മിപ്പിച്ചതു നല്ല കാര്യം തന്നെ. ഉപദേശം നൽകുന്നതു സാദ്ധ്യമായ ഒരു കാര്യമാണ്. എന്നാൽ കൊടുക്കുന്ന ഉപദേശം പ്രാവർത്തികമാണോ അല്ലയോ എന്ന് അറിയണമെങ്കിൽ, ഉപദേശം കൊടുക്കുന്നവൻ പ്രാവർത്തികമായ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽ പ്രവേശിച്ചെങ്കിലേ കഴിയൂ. നീ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾ യൂറോപ്പിലും അതുപോലെയുള്ള മറ്റു രാജ്യങ്ങളിലും അറിവുള്ള കാര്യങ്ങളാണ്. ഇക്കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു നാം പറഞ്ഞിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾ പത്രങ്ങളിൽ വന്നിട്ടുണ്ട്. സാമൂഹികനീതിയുടെ കാര്യമാണെങ്കിൽ നമ്മുടെ ജീവിതത്തെ ഇങ്ങനെ നാം ബലിയർപ്പിക്കുന്നത് ജനങ്ങൾക്ക് നീതി ലഭിക്കണം എന്നുള്ള ആഗ്രഹം കൊണ്ടാണ്. സർവകലാശാല, ദൈവം അനുവദിച്ചാൽ ഒക്ടോബർ മാസത്തിൽ തന്നെ ആരംഭിക്കണമെന്നു ചിന്തിക്കുന്നു. അതിന്റെ ചാർട്ടറിന്റെ അവസാനരൂപം ഇതോടൊന്നിച്ച് അയക്കുന്നു. വരുന്ന ജൂലൈ മാസത്തിൽ നീ ഗാനായിൽ വരുമ്പോൾ മൂന്നാഴ്ചത്തേക്ക് എത്യോപ്യയിൽ വരാമെന്നു പറയുന്നതു വളരെ നല്ല കാര്യം. 1961 മെയ് മാസം 13 നു ഹെയ്‌ലി സെലാസി പ്രഥമൻ."

ഉപദേഷ്ടാവുദ്യോഗത്തിൽ നിന്നു വിരമിച്ച ശേഷം ചോദിക്കാതെ കൊടുത്ത ഉപദേശത്തിൽ നാലു കാര്യങ്ങളാണുണ്ടായിരുന്നത്.

1. പൗരസ്ത്യ സഭകളുടെ ഒരു കോൺഫറൻസ് ആഡീസ് അബാബയിൽ വിളിച്ചുകൂട്ടണമെന്നുള്ളതായിരുന്നു ആദ്യത്തേത്. അതെക്കുറിച്ച് ഈഗുപ്തായ പാത്രിയർക്കീസ്, അന്ത്യോക്യാ പാത്രിയർക്കീസ്, കിഴക്കിന്റെ കാതോലിക്കാ, അർമ്മേനിയൻ കാതോലിക്കാ, എത്യോപ്യാ പാത്രിയർക്കീസ് എന്നിവരുമായൊക്കെ ആലോചിച്ചു സമർപ്പിച്ച നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് 1965 -ൽ ആഡീസ് അബാബയിൽ കൂടിയ പൗരസ്ത്യ സഭാതലവന്മാരുടെ സമ്മേളനത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലം. ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്റെ ഉപദേശം മുഴുവൻ ചക്രവർത്തി സ്വീകരിച്ചു.

2. എത്യോപ്യൻ സഭയുടെ നേതൃത്വത്തെ പരിശീലിപ്പിക്കുന്നതിനു ഗ്രീക്കു സഭയുടെ സഹായം തേടി കുറെ സ്കോളർഷിപ്പുകളുടെ കാര്യത്തിൽ ചില തീരുമാനങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണ് ആഥൻസിൽ പോയത്. അതും വിജയകരമായി. എത്യോപ്യയിൽ നിന്നു പലരും അവിടെ പോയി പഠിച്ചു.

3. രാജ്യത്തെ അഭിപ്രായ സ്വാതന്ത്ര്യം, പത്രസ്വാതന്ത്ര്യം, ഭൂനിയമ പരിഷ്കരണം, പാർലമെന്റ് പരിഷ്കരണം, ഗവൺമെന്റ് പരിഷ്ക്കരണം എന്നിങ്ങനെയുള്ള കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ളതായിരുന്നു മൂന്നാമത്തെ സുദീർഘമായ നിർദേശ പരമ്പര. അതിനു കിട്ടിയ മറുപടി, പാശ്ചാത്യ രാജ്യങ്ങളിലെ ആശയങ്ങളാണു ഞാൻ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നത്; അതിനു എത്യോപ്യയിൽ വലിയ പ്രസക്തിയൊന്നുമില്ല; എത്യോപ്യയ്ക്കാവശ്യമുള്ളതു ചക്രവർത്തിക്കറിയാം; ചക്രവർത്തി അതിനെപ്പറ്റി ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രസംഗങ്ങൾ പത്രത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ട്; ചക്രവർത്തിയുടെ ജീവിതം മുഴുവൻ ബലി കഴിക്കുന്നതു ജനങ്ങൾക്കു നീതി ലഭിക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണ്; ഇങ്ങനെയൊക്കെയായിരുന്നു. അതായതു താൻ പറയുന്നതൊന്നും ഞാൻ കേൾക്കുവാൻ തയാറില്ലെന്നു ചുരുക്കം.

4. നാലാമത്തെ കാര്യം സർവകലാശാലയെക്കുറിച്ചുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ ആയിരുന്നു. ആഡിസിലെ ഹെയ്ലി സെലാസി സർവകലാശാല (ഇന്നതിന്റെ പേരു മാറ്റിയിട്ടുണ്ട്) ആവിഷ്ക്കരിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ചിലതൊക്കെ ചെയ്യുവാൻ എനിക്കും അവസരം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടാണ് അതിന്റെ ചാർട്ടർ ചക്രവർത്തി തന്നെ എനിക്കയച്ചു തന്നത്. ഇക്കാര്യത്തിലും എന്റെ ഉപദേശത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗമെങ്കിലും അദ്ദേഹം സ്വീകരിക്കുകയുണ്ടായി. പിന്നീട് 1961 –ന്റെ അവസാനത്തിലും 1962 –ന്റെ ആരംഭത്തിലും നാലു മാസത്തോളം ഞാൻ എത്യോപ്യയിൽ പോയി ശമ്പളമൊന്നുമില്ലാതെ പല ചില്ലറ സേവനങ്ങളും നിർവഹിക്കുകയും വീണ്ടും സാമൂഹിക നീതിയെക്കുറിച്ചും ഗവൺമെന്റ് പരിഷ്കരണത്തെക്കുറിച്ചും നിവേദനങ്ങൾ സമർപ്പിക്കുകയുമുണ്ടായി.

സർവകലാശാലാ വിദ്യാർത്ഥികൾ 1961 –ൽ ബഹുമുഖങ്ങളായ ആരോപണങ്ങൾ ചക്രവർത്തിയെക്കുറിച്ചുന്നയിച്ചു. എന്നോടുള്ള സംഭാഷണത്തിൽ വിദ്യാർത്ഥികൾ പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളെല്ലാം ഞാൻ ചക്രവർത്തിയോടു പറഞ്ഞു. ഇല്ല. എല്ലാം പറഞ്ഞില്ല. ഒരു കാര്യം വിദ്യാർത്ഥികൾ പറഞ്ഞത് ചക്രവർത്തിയുടെ കൊട്ടാരത്തിൽ മന്ത്രവാദികളെ വിളിച്ചുകൂട്ടി ക്ഷുദ്രം ചെയ്യുകയും കുരുതി കഴിക്കുകയും കുഞ്ഞുങ്ങളെ ബലി കഴിക്കുകയും ഒക്കെ ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നായിരുന്നു. ഇതു ഞാൻ ചക്രവർത്തിയോടു പറഞ്ഞില്ലായിരുന്നു. അന്ന് അതിന് ഒട്ടും അടിസ്ഥാനമില്ലെന്നായിരുന്നു എന്റെ ഉത്തമ വിശ്വാസം. അങ്ങനെ തന്നെ വിദ്യാർത്ഥികളോടു ഞാൻ പറയുകയും ചെയ്തു.

പല കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞതിൽ ഒന്ന്, ചക്രവർത്തി രാജ്യത്തെ പണം മുഴുവൻ എടുത്തു സ്വന്തം പേരിൽ വിദേശ ബാങ്കുകളിൽ നിക്ഷേപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ വിദ്യാർത്ഥികൾ ആരോപിക്കുന്നു

ണ്ടെന്ന് 1961 -ൽ തന്നെ ചക്രവർത്തിയോടു ഞാൻ പറഞ്ഞു. അങ്ങനെ ചെയ്തിട്ടില്ല എന്നു നിഷേധിക്കുവാൻ എനിക്കും സാദ്ധ്യമല്ല. ചക്രവർത്തിക്കും സാദ്ധ്യമല്ല; കാരണം ഞാൻ തന്നെയാണു രണ്ടു വിദേശബാങ്കുകളിലെ കണക്കുകൾ ആരംഭിച്ചു കൊടുത്തത്. എന്താണു വിദ്യാർത്ഥികളോടു മറുപടി പറയേണ്ടത് എന്നു ഞാൻ ചേദിച്ചു. നല്ല ചങ്കൂറ്റത്തോടെ ചക്രവർത്തി പറയുകയാണ്: "നാം അദ്ധ്വാനിച്ചു, നാം അതിന്റെ ഫലത്തിൽ നിന്നു ഭക്ഷിച്ചു എന്ന് അവരോടു പറയുക." എന്തു പറയാനാണ്? അദ്ധ്വാനിച്ചു എന്നുള്ളതു പരമാർത്ഥം. പക്ഷേ ഫലം ഭക്ഷിക്കുന്നതിന് ഒരു പരിധിയൊക്കെയില്ലേ? ജനങ്ങൾ പട്ടിണി കിടക്കുമ്പോൾ കോടിക്കണക്കിനു ഡോളർ സ്വന്ത പേരിൽ വിദേശബാങ്കുകളിൽ നിക്ഷേപിക്കുന്നത് 'അദ്ധ്വാനിച്ചു, ഭക്ഷിച്ചു' എന്ന വാദം കൊണ്ടു ന്യായീകരിക്കാനൊക്കുമോ?

ഏതായാലും ആ സമയത്തു ചക്രവർത്തിയോട് ഒരു സംവാദത്തിനു ഞാൻ മുതിർന്നില്ല. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞ കാര്യം അതുപോലെ തന്നെ വിദ്യാർത്ഥികളെ അറിയിച്ചു. വിദേശബാങ്കുകളിലെ നിക്ഷേപം കോടിക്കണക്കിനുള്ളതാണെന്ന് അന്നെനിക്കറിഞ്ഞു കൂടായിരുന്നു. എത്രമാത്രമുണ്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനല്ലാതെ മറ്റൊരു വ്യക്തിക്കും അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. പലരിൽ കൂടെ പല സ്ഥലത്തായാണ് കണക്കുകൾ ആരംഭിക്കുന്നതും പണം നിക്ഷേപിക്കുന്നതും.

ഇത്ര വളരെ പണം പുറത്തെ ബാങ്കുകളിൽ നിക്ഷേപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന വാർത്ത 1974 -ൽ മാത്രമാണു ജനമദ്ധ്യത്തിൽ പരന്നത്. അതോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനസമ്മതിയുടെ അധോഗമനവും ത്വരിതഗതിയിലായി.

വല്ലോ പ്രവിശ്യയിലെ ക്ഷാമത്തെക്കുറിച്ച് ഒന്നും ചെയ്യാതെ വാർത്തകൾ അമർത്തി വച്ചതും, വിദേശ ബാങ്കുകളിലെ നിക്ഷേപത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വാർത്ത പരന്നതുമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാശത്തിനു വഴിതെളിയിച്ചത്.

ജീവിത സായാഹ്നത്തിൽ പറ്റിയ അമളി

പുതിയ സൈനിക ഭരണകൂടം അധികാരത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് ഏതാണ്ട് ആറു മാസങ്ങൾക്കു ശേഷമാണ് അവസാനമായി ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ കാണുന്നത്. അവസാനമായി ഒന്നു കാണുവാൻ വേണ്ടിത്തന്നെ പ്രത്യേകമായി എത്യോപ്യയിൽ പോയതാണ്. 1974 ഓഗസ്റ്റ് അവസാനത്തെ ആഴ്ച. മന്ത്രിമാരെല്ലാം ജയിലിൽ കിടക്കുന്നു. ചക്രവർത്തി കൊട്ടാരത്തടങ്കലിൽ. ചക്രവർത്തിയുടെ കൊച്ചുമകൻ പ്രിൻസ് അലക്സാണ്ടറും ജയിലിലാണ്.

ചക്രവർത്തിയെ നേരത്തേ അറിയിച്ചിട്ടാണു ഞാൻ പോയത്. അതുകൊണ്ടു ചെന്ന ഉടനെ വലിയ പ്രയാസം കൂടാതെ കൊട്ടാരത്തിൽ കയറി ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസിൽ ചെല്ലുവാൻ സാധിച്ചു. പിന്നീടാണു മനസ്സിലായത് സാധാരണഗതിയിൽ അസാദ്ധ്യമായ ഒരു കാര്യമാണ് എനിക്കന്നു സാധിച്ചതെന്ന്.

ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസിൽ പോകുന്നതിനു മുമ്പു തന്നെ പട്ടാള ഗവൺമെന്റ് പ്രധാനമന്ത്രിയായി നിയമിച്ചിട്ടുള്ള മൈക്കിൾ ഇമ്റുവിനോടും

വിദേശകാര്യമന്ത്രിയായ സൗഡേ ഗബ്റസല്ലാസിയോടും ദീർഘമായി സംസാരിച്ചു കാര്യങ്ങൾ ഏറെക്കുറെ മനസ്സിലാക്കിയതിനു ശേഷമാണു ഞാൻ ചക്രവർത്തിയെ കാണുവാൻ പോയത്. പ്രധാനമന്ത്രിയും വിദേശ കാര്യമന്ത്രിയും എന്റെ പഴയ സുഹൃത്തുക്കളും രണ്ടു പേരും ഓക്സ്ഫോർഡിൽ പഠിച്ചിട്ടുള്ളവരുമാണ്. വിദേശകാര്യമന്ത്രി അന്നു കോംഗോയിൽ ഒരു ആഫ്രിക്കൻ വിദേശകാര്യ മന്ത്രിമാരുടെ കോൺഫറൻസിനു പോകുവാൻ വേണ്ടി തയ്യാറായിരിക്കുകയായിരുന്നെങ്കിലും രണ്ടു മണിക്കൂർ എന്നോടു സംസാരിച്ചു. മറ്റാരോടും പറയാൻ പ്രയാസമുള്ള പല കാര്യങ്ങളും എന്നോടു പറഞ്ഞു. മിലിട്ടറി ഗവൺമെന്റിനെക്കുറിച്ചുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിലയിരുത്തലും അതിരഹസ്യമായി എന്നെ അറിയിച്ചു. അതിപ്പോൾ ഞാൻ പറയുന്നില്ല.

അന്നു നാടുവിട്ട വിദേശകാര്യമന്ത്രി പിന്നെ എത്യോപ്യയിൽ കാലു കുത്തിയിട്ടില്ല. എന്നോടു യാത്ര പറഞ്ഞു കോംഗോയ്ക്കു പോയത്, എത്യോപ്യയോടുള്ള യാത്ര പറയലായിരുന്നു എന്നു പിന്നീടാണു മനസ്സിലാക്കിയത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാമഹൻ ഒരു രാജാവായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തേയും അധികം താമസിയാതെ ജയിലിലിട്ടു കളയുമെന്ന് ഭയമുള്ളതു കൊണ്ടാണ് നാടു കടന്നത്. ഇന്നും പുറത്താണ്.

ഏതായാലും ഞാൻ ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസ് മുറിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. എന്നെ പ്രവേശിപ്പിച്ചിട്ട് അംഗരക്ഷകനായ ജനറൽ പിൻവാങ്ങി. അകത്തു ചക്രവർത്തിയും പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറിയും ഞാനും മാത്രമേയുള്ളു.

എനിക്കു ചക്രവർത്തിയോടു ചില കാര്യങ്ങൾ തുറന്നു പറയണം. പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറി എന്റെ പഴയ സുഹൃത്താണ്. പക്ഷേ എനിക്കു പറയാനുള്ള കാര്യങ്ങൾ അദ്ദേഹവും കേൾക്കണമെന്ന് എനിക്കു നിർബന്ധമില്ല.

ഞാൻ അന്നൊരു പുരോഹിതനാണ്. കറുത്ത ളോഹയും എല്ലാം ഇട്ടുകൊണ്ടാണു പ്രവേശിച്ചിരിക്കുന്നത്. തല കുനിച്ചു വന്ദിച്ചു. അദ്ദേഹം മുമ്പോട്ടു വന്നു ഹസ്തദാനം ചെയ്തു സ്വീകരിച്ചു.

“നേരിട്ടു ചില കാര്യങ്ങൾ പറയണമെന്നുണ്ട്. യോഹാന്നസിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം വേണമെന്നില്ല” എന്നു ഞാൻ പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറി കൂടെ കേൾക്കത്തക്കവിധത്തിൽ ചക്രവർത്തിയോടു പറഞ്ഞു. പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറി യോഹാന്നസ് ചക്രവർത്തിയുടെ മുഖത്തു നോക്കി. പുറത്തു പൊയ്ക്കൊള്ളുവാൻ കണ്ണുകൊണ്ട് ഉത്തരവു കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം പുറത്തേക്കിറങ്ങിപ്പോയി.

എത്യോപ്യ വിട്ടിട്ടു വർഷങ്ങൾ പതിനഞ്ചു കഴിഞ്ഞു. എത്യോപ്യൻ ഭാഷ പണ്ടത്തെപ്പോലെ സുഖമായിട്ടു സംസാരിക്കുവാൻ വിഷമമുണ്ട്. എന്നാലും കാര്യങ്ങൾ പറയാൻ മാത്രം ഇപ്പോഴും അറിയാം.

“ജീവിതത്തിന്റെ സായാഹ്നത്തിൽ അവിടത്തേക്ക് അമളി പറ്റിയല്ലോ.” ആരോഗ്യത്തെപ്പറ്റിയും മറ്റുമുള്ള കുശലപ്രശ്നങ്ങൾക്കു ശേഷം ഞാൻ കുറെ ധൈര്യത്തോടെ സംഭാഷണമാരംഭിച്ചു.

"എന്ത്?.... മനസ്സിലായില്ല." അല്പം ഈർഷ്യയോടെയാണു മറുപടി. "ഇല്ല. ഈ സാഹചര്യങ്ങളെ ഇതിനേക്കാൾ ഭേദമായി അഭിമുഖീകരിക്കാൻ അവിടത്തേക്കു കഴിവുണ്ട്. പിന്നെയെന്താണിങ്ങനെ അബദ്ധം പറ്റിയത്?" അദ്ദേഹം പട്ടാള ഗവൺമെന്റിന്റെ തടവുകാരനാണെന്നുള്ള ബോധ്യം എനിക്കുള്ളതുപോലെ അദ്ദേഹത്തിനും കാണും എന്നു വിചാരിച്ചാണു ഞാൻ ഇത്രയും തുറന്നു സംസാരിച്ചത്.

"ഞാൻ ചെയ്യുന്നതെല്ലാം തെറ്റ് എന്ന് നിങ്ങൾ എപ്പോഴും പറയുന്ന ആളാണല്ലോ. മനുഷ്യന് ഏറ്റവും കൂടുതൽ ആവശ്യമായിട്ടുള്ളതു ദീർഘ ക്ഷമയാണ്. നിങ്ങൾക്കു ദീർഘക്ഷമയുണ്ടെങ്കിൽ നിങ്ങൾ കാണും – ഞാൻ പറയുന്നതോ ശരി, നിങ്ങൾ പറയുന്നതോ ശരി എന്ന്."

ചക്രവർത്തി മുഷിഞ്ഞാണു സംസാരിക്കുന്നത് എന്നു മനസ്സിലായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസിലുള്ള ആശയം എന്താണെന്നും എനിക്കു മനസ്സിലായി. എത്യോപ്യയിൽ ഒരു ആശയവിനിമയ കേന്ദ്ര (കമ്യൂണിക്കേഷൻസ് ബേസ്) ത്തിനുള്ള അനുവാദം കൊടുത്തതിനു പ്രതിഫലമായി, ചക്രവർത്തിയുടെ വ്യക്തിപരമായ സംരക്ഷണ (Protection of His Majesty's Person) ത്തിനുള്ള ചുമതല ഒരു വിദേശ ഗവൺമെന്റ് ഏറ്റെടുത്തുകൊണ്ടുള്ള കരാറിന്റെ ഫോട്ടോകോപ്പി ഞാൻ കണ്ണു കൊണ്ട് കണ്ടിട്ടുള്ളതാണ്. ആ കരാറിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആ വിദേശ ഗവൺമെന്റ് വന്നു തന്നെ പട്ടാള ഗവൺമെന്റിന്റെ തടങ്കലിൽ നിന്നു മോചിപ്പിച്ചുകൊള്ളും എന്ന പ്രത്യാശയിലാണു "ദീർഘക്ഷമയുണ്ടെങ്കിൽ നിനക്കു കാണാം" എന്നു ചക്രവർത്തി എന്നോടു പറഞ്ഞത് എന്ന് എനിക്കു മനസ്സിലായി.

കിസിംഗറെപ്പോലെയുള്ള വൻകിട രാഷ്ട്രീയ നേതാക്കന്മാർ എത്യോപ്യൻ ചക്രവർത്തിയെ രക്ഷിക്കുന്നത് തങ്ങളുടെ സ്വന്തം രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഭാവി താൽപര്യങ്ങൾക്കു ഹാനികരമാണെന്നു കണ്ടാൽ ഏതു കരാറുണ്ടെങ്കിലും ഒരു പട്ടാള ഗവൺമെന്റിനെതിരേ നേരിട്ടു മുമ്പോട്ടു വരാനിടയില്ലെന്ന് എനിക്കു തോന്നി. ഈ കരാറുള്ളതു കൊണ്ടു പട്ടാള ഗവൺമെന്റ് ചക്രവർത്തിയെ കൊല്ലുകയില്ലെന്നും എനിക്കുറപ്പുണ്ടായിരുന്നു.

ഏതായാലും ചക്രവർത്തിയെ ഞാൻ കുറച്ചു കൂടുതൽ മുഷിപ്പിച്ചു എന്ന് എനിക്കു തന്നെ തോന്നി.

"ചക്രവർത്തിയോടു വളരെ സ്നേഹമുള്ളതുകൊണ്ടാണു ഞാനിങ്ങനെ പറയുന്നത്. അവിടുന്നു വിചാരിച്ചാൽ കാര്യങ്ങൾ ഇത്രയും വഷളാകാതെ സൂക്ഷിക്കാനാവുമായിരുന്നു" ഞാൻ പറഞ്ഞു.

"നിങ്ങൾക്കു നമ്മോടുള്ള സ്നേഹം ഒളിച്ചുവയ്ക്കാവുന്നതല്ല. അതു നമുക്കറിയാം. പക്ഷേ, നമ്മുടെ നയത്തെ എപ്പോഴും വിമർശിക്കുന്നയാളാണു നിങ്ങളെന്നതും നമുക്കറിയാം." ചക്രവർത്തി മറുപടി പറഞ്ഞു.

"ക്ഷമിക്കണം. ഞാനൊരു കാര്യം ചോദിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. അവിടുത്തേക്ക് ഇപ്പോഴും പണ്ടത്തെപ്പോലുള്ള ദൈവവിശ്വാസമുണ്ടോ?"

കുറെ കടന്ന ചോദ്യമാണ് അതെന്നെനിക്കറിയാമായിരുന്നു. പക്ഷേ രോഗം വളരെ മൂർച്ചയുള്ളതാണ്. കടന്ന ഔഷധികൾ കൊണ്ടേ

ഫലമുണ്ടാകുകയുള്ളൂ എന്നെനിക്കു തോന്നി.

ചക്രവർത്തിക്കു കുറേ ദേഷ്യം വന്നു. “പിന്നെയല്ലാതെങ്ങനെയാ ഞാൻ ജീവിക്കുന്നത്?” എന്ന് ഇങ്ങോട്ടൊരു ചോദ്യം.

“അല്ല, ദേഷ്യപ്പെടാൻ വേണ്ടിയല്ല. യഥാർത്ഥത്തിൽ അറിയാനുള്ള ആഗ്രഹം കൊണ്ടു ചോദിച്ചുപോയതാണ്.” ഞാൻ അൽപം ക്ഷമാപണസ്വരത്തിൽ മറുപടി പറഞ്ഞു.

ശാന്തഗംഭീരമായ സ്വരത്തിൽ ഹെയ്‌ലി സെലാസി എന്നോടു പറഞ്ഞു “യഥാർത്ഥത്തിൽ ദൈവവിശ്വാസം മാത്രമേ എന്നിൽ അവശേഷിക്കുന്നുള്ളു. അതില്ലെങ്കിൽ എന്നെക്കൊണ്ട് ഇതുപോലെയുള്ള സാഹചര്യങ്ങളിൽ മുമ്പോട്ടു പോകാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. ഉറച്ച ഈശ്വരവിശ്വാസമാണ് ഇന്നും എന്റെ ജീവിതാടിസ്ഥാനം.”

“എന്നാൽ അവിടുത്തെ ഭാവിയെക്കുറിച്ച് എനിക്ക് ആശങ്കയൊന്നുമില്ല.”

പിന്നീടു ചില ചെറിയ മറ്റു വിശേഷങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടു ഞാൻ വിട വാങ്ങി പുറത്തിറങ്ങി. പട്ടാള ഗവൺമെന്റിന്റെ തടവുകാരനായ ചക്രവർത്തിയുമായി ഞാൻ സംസാരിക്കുന്ന സമയത്തു പട്ടാള ഗവൺമെന്റിന്റെ പ്രതിനിധികളാരും സന്നിഹിതരായിരുന്നില്ലെങ്കിലും ചക്രവർത്തി ഇരിക്കുന്ന മുറി നല്ലതുപോലെ “ബഗ്” (സംഭാഷണം ചോർത്തിയെടുക്കാനുള്ള ഇലക്ട്രോണിക്ക് ഉപകരണങ്ങൾ ഘടിപ്പിച്ചിരിക്കുക) ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നും ഞാൻ പറയുന്നതെല്ലാം പട്ടാള ഗവൺമെന്റ് അറിയുമെന്നും നല്ല നിശ്ചയമുള്ളതുകൊണ്ടാണു രാഷ്ട്രീയ കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചു ചർച്ച ചെയ്യാൻ ഞാൻ മുതിരാതിരുന്നത്.

രാജകുമാരനു മരണം; രാജകുമാരിയുടെ ഭർത്താവിനു ജയിൽ ശിക്ഷ

ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസിൽ നിന്നു പുറത്തു വന്നപ്പോൾ പ്രധാനമന്ത്രി മൈക്കിൾ ഇമ്റു ചക്രവർത്തിയെ കാണാൻ കാത്തു പുറത്തിരിക്കുകയാണ്. ഹെയ്‌ലി സെലാസിയുടെ കൊച്ചുമകൻ പ്രിൻസ് അലക്സാണ്ടർ (വയസ്സ് നാൽപതോളം ഉണ്ട്) ജയിലിലാണെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നയാൾ പുറത്ത് എന്നെ കാണുവാൻ കാത്തു നിൽക്കുന്നു.

“ജയിലിലാണെന്നാണല്ലോ ഞാൻ ധരിച്ചിരുന്നത്? പിന്നെയെങ്ങനെ കൊട്ടാരത്തിലെത്തി” ഞാൻ ജിജ്ഞാസയോടെ ചോദിച്ചു.

“പ്രത്യേക അനുവാദം വാങ്ങിച്ചു പുറത്തിറങ്ങിയതാണ്. അങ്ങയോടു സംസാരിയ്ക്കുവാൻ എനിക്ക് അനുവാദം കിട്ടിയിട്ടുണ്ട്.”

കുശലപ്രശ്നങ്ങൾക്കു ശേഷം അദ്ദേഹം എന്നോടു ചോദിച്ചു: “പുറത്തെവിടെയെങ്കിലും ഒരു ജോലി കിട്ടുമെങ്കിൽ രാജ്യം വിടുവാൻ സൈനിക മേധാവിത്വം അനുവദിക്കും. സാമ്പത്തിക വികസനം സംബന്ധിച്ച എന്തെങ്കിലും ഉദ്യോഗം ഇന്ത്യയിൽ കിട്ടുവാൻ വല്ല സാദ്ധ്യതയുമുണ്ടോ?” ഇന്ത്യയിൽ പുറത്തുനിന്നു വികസന വിദഗ്ധന്മാരെ കൊണ്ടുവരുന്ന കാര്യം പ്രായോഗികമല്ലെന്നും മിലിട്ടറി ഗവൺമെന്റ് വിട്ടയയ്ക്കുകയില്ലെന്നും

ഞാനദ്ദേഹത്തോടു പറഞ്ഞു.

അതു കഴിഞ്ഞ് ഏതാനും ആഴ്ചകൾ കഴിഞ്ഞാണു മിലിട്ടറി ഗവൺമെന്റ് അദ്ദേഹത്തെ വെടിവെച്ചു കൊന്നത്. രാജ്യത്തുനിന്നു പുറത്തു പോയി പട്ടാള ഗവൺമെന്റിനെതിരേ സമരം സംഘടിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നു എന്ന കുറ്റത്തിനാണു വെടിവെച്ചു കൊന്നതെന്നു തോന്നുന്നു.

ഞാൻ ചക്രവർത്തിയെ സന്ദർശിച്ച് ഏതാനും ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞാണു (1974 സെപ്റ്റംബർ 12 നു) മിലിട്ടറി ഗവൺമെന്റ് ഹെയ്‌ലി സെലാസിയെ അറസ്റ്റ് ചെയ്ത്, ഒരു കൊച്ചു കാറിൽ കയറ്റി കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്നും വെളിയിൽ കൊണ്ടുപോയി തടങ്കലിലിട്ടത്.

കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്നും ഇറങ്ങി പലരെയും ഞാൻ കണ്ടു സംസാരിച്ചു. പ്രിൻസ് അലക്സാണ്ടറിന്റെ സഹോദരി പ്രിൻസസ് സബ്‌ല പണ്ട് പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറിയേറ്റിൽ എന്റെ സഹപ്രവർത്തകയായിരുന്നതുകൊണ്ട് അവരെ കണ്ടു സംസാരിച്ചാൽ കുടുംബത്തിലെ മറ്റംഗങ്ങളുടെ വിവരം അറിയാമല്ലോ എന്നു കരുതി അങ്ങോട്ടു പോയി. സബ്‌ല രാജകുമാരിക്ക് ഒരു നാൽപത്തിരണ്ടു വയസ്സു കാണും. ഞാൻ ആദ്യം ചക്രവർത്തിയുടെ ഓഫീസിൽ ജോലിയാരംഭിച്ചപ്പോൾ എന്റെ പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറിയായിട്ടായിരുന്നു ചക്രവർത്തിയുടെ പൗത്രിയായ ഈ രാജകുമാരി നിയമിതയായത്. ചക്രവർത്തിയ്ക്ക് അന്നതിൽ മറ്റു ചില ഉദ്ദേശ്യങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് ഞങ്ങൾക്കു രണ്ടു പേർക്കും വ്യക്തമായി മനസ്സിലായി. എന്നാൽ എന്റെ ജീവിതോദ്ദേശ്യം വ്യത്യസ്തമായിരുന്നതുകൊണ്ടു സംഗതികൾ അന്നു ചക്രവർത്തി ഉദ്ദേശിച്ച വഴിയ്ക്ക് പോയില്ല.

സബ്‌ല രാജകുമാരി പിന്നീടു രാജവംശത്തിൽത്തന്നെയുള്ള മറ്റൊരാളെ വിവാഹം കഴിച്ചു. രാജകുമാരിയുടെ ഭർത്താവായിരുന്നു വല്ലോ (Wollo) പ്രവിശ്യയിലെ പട്ടിണിമരണങ്ങളുടെ സമയത്ത് ഭക്ഷ്യമന്ത്രി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൂഷ്മതക്കുറവു കൊണ്ടാണ് ഇത്ര വളരെ മരണങ്ങളുണ്ടായത് എന്നുള്ള നിഗമനത്തിലാണ് ആ മനുഷ്യനെയും ജയിലിലടച്ചത്.

ജയിലിലെ കാര്യങ്ങൾ സബ്‌ല രാജകുമാരി എന്നോടു പറഞ്ഞു. എല്ലാ മന്ത്രിമാരെയും കൂടി മിലിട്ടറി ബാരക്സിലെ ഒരു വലിയ മുറിയിലാണു താമസിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. എത്യോപ്യൻ നിയമമനുസരിച്ചു തടവുകാർക്കു ഗവൺമെന്റ് ഭക്ഷണം കൊടുക്കുകയില്ല (അങ്ങനെ കൊടുത്താൽ വളരെയധികം പേർ ജയിൽ വാസത്തിനു സന്നദ്ധരാകുമെന്നു ഭയന്നായിരിക്കണം ഈ നിയമമുണ്ടാക്കിയത്!) അവരവരുടെ വീടുകളിൽ നിന്നു ഭക്ഷണം കൊണ്ടുചെന്നു കൊടുക്കണം.

അങ്ങനെ സ്വന്തം ഭർത്താവിനു ഭക്ഷണം കൊടുക്കുവാൻ വേണ്ടി ദിവസവും ജയിലിൽ പോകാറുണ്ടായിരുന്നെന്നും, തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ പേരിലുള്ള ആരോപണങ്ങൾ അടിസ്ഥാനരഹിതങ്ങളാണെന്നു രേഖകൾ കൊണ്ടു തെളിഞ്ഞുവരികയാണെന്നും രാജകുമാരി എന്നോടു പറഞ്ഞു. വല്ലോയിൽ ക്ഷാമം ഉണ്ടാകുമെന്നു വളരെ നേരത്തെ തന്നെ ഭക്ഷ്യമന്ത്രി എഫ്. എ. ഒ. (യു. എൻ. ന്റെ കീഴിലുള്ള ഭക്ഷ്യ കാർഷിക സമിതി) യ്ക്ക്

എഴുതി സഹായമർത്ഥിച്ചു. എന്നാൽ സഹാറാ മരുഭൂമിയുടെ തെക്കു ഭാഗത്തുള്ള സാഹേൽ പ്രദേശങ്ങളിലെ ക്ഷാമം എത്യോപ്യയിലേതിനെക്കാൾ ഉഗ്രതരമായതുകൊണ്ട് അവർക്കു മുൻഗണന നൽകേണ്ടതാണെന്നും അതുകൊണ്ട് എത്യോപ്യയെ സഹായിക്കുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നും രേഖാമൂലമായ മറുപടി ഫുഡ് ആൻഡ് അഗ്രിക്കൾച്ചർ ഓർഗനൈസേഷനിൽ നിന്നു കിട്ടി. ഈ എഴുത്തു ഫയലിൽ കണ്ടുകിട്ടിയെന്നും അതുകൊണ്ടു തന്റെ ഭർത്താവിനെ കൊല്ലാൻ വഴിയില്ലെന്നുമാണു സബ്ല രാജകുമാരിയുടെ നിഗമനം.

എനിക്കു വളരെ സങ്കടം തോന്നി. ഈ മിലിട്ടറി ഗവൺമെന്റ് ആവശ്യമില്ലാതെ ആളുകളെ കഷ്ടപ്പെടുത്തുകയാണല്ലോ എന്നു ഞാൻ ചിന്തിച്ചു. സബ്ലയുടെ ഭർത്താവ് ലിജ് കാസാ വളരെ ചുമതലാബോധമുള്ള നല്ല ഒരുദ്യോഗസ്ഥനാണ്.

പിന്നീടു രാജകുമാരിയെയും അറസ്റ്റു ചെയ്തുവെന്നും ഇപ്പോൾ ജയിലിലാണെന്നുമാണ് അറിവ്. കഴിഞ്ഞ മാസത്തിൽ (1975 സെപ്റ്റംബറിൽ) ചക്രവർത്തിയുടെ കൊച്ചുമക്കളെയെല്ലാം വെടിവെച്ചു കൊല്ലാൻ പോകുന്നുവെന്ന വാർത്ത ബി. ബി. സി. പ്രചരിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. അങ്ങനെ ചെയ്യരുതെന്നഭ്യർത്ഥിച്ചു കൊണ്ടു ലോകത്തിന്റെ പല ഭാഗത്തു നിന്നും മിലിട്ടറി ഗവൺമെന്റിനു കമ്പി സന്ദേശങ്ങൾ ലഭിച്ചു. ഇതുവരെ അവരെ കൊന്നിട്ടില്ലെന്നാണറിവ്.

ചക്രവർത്തി കിരീടം നേടിയ വളഞ്ഞ വഴികൾ

ഉപസംഹാരത്തിലേക്കു പ്രവേശിക്കട്ടെ. കഥകൾ നിരവധി പറയുവാനുണ്ട്. പക്ഷേ അതിന് ഒരു പുസ്തകം തന്നെ എഴുതാതെ പറ്റില്ല.

ഹെയ്ലി സെലാസിയെപ്പറ്റി ഒരു വിലയിരുത്തലിനു മുതിരുന്നതിനു മുൻപ് ഈ അടുത്ത കാലത്തുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവൃത്തികളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരങ്ങൾ മുഴുവൻ ശേഖരിക്കേണ്ടതാണ്. ഇന്നിപ്പോൾ വളരെ ഭാഗികമായ അറിവു മാത്രം അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി വ്യക്തിപരമായ ഒരഭിപ്രായം പ്രകടിപ്പിക്കുവാനേ സാധിയ്ക്കുന്നുള്ളു.

ഒരു മനുഷ്യനിൽ നന്മയും തിന്മയും എപ്പോഴും സങ്കലിതമായിരിയ്ക്കും. ഏതെങ്കിലും മനുഷ്യൻ പൂർണ്ണമായും നല്ലവനാണെന്നും അവനിൽ യാതൊരു തിന്മയുമില്ലെന്നും ചിന്തിയ്ക്കുന്നതു വലിയ ഭോഷത്വമാണ്. കഴിവിലും കനിവിലും ഒരുപോലെ മികച്ചുനില്ക്കുന്ന മനുഷ്യർക്കുപോലും മറ്റ് അപാകതകൾ കാണുമെന്ന കാര്യത്തിൽ എനിക്കു സംശയമൊന്നുമില്ല. പല വലിയ ആളുകളേയും നേരിട്ടറിയാമെങ്കിലും കറ തീർന്ന ഒരു മനുഷ്യനെപ്പോലും ഇന്നുവരെ കണ്ടെത്താൻ എനിക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ചരിത്രപുരുഷന്മാരുടെയിടയിലും കർത്താവായ യേശുമിശിഹായല്ലാതെ, അപ്പോസ്തോലന്മാരുടെ ഇടയിലോ, നാം പരിശുദ്ധന്മാരെന്ന് എടുത്തു പറയുന്ന സഭാപിതാക്കന്മാരുടെ ഇടയിലോ കറതീർന്ന മനുഷ്യനെ കണ്ടുകിട്ടുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ല.

ഹെയ്‌ലി സെലാസി തന്റെ ചെറുപ്പകാലത്തു സിംഹാസനത്തിൽ കയറിയതിനെപ്പറ്റിത്തന്നെ പല കഥകളുണ്ട്. പുറത്തു വരാത്ത കഥകളും വളരെയുണ്ട്.

1913 മുതൽ 1916 വരെ എത്യോപ്യാ ഭരിച്ചിരുന്നതു ലിജ് ഇയാസു എന്ന രാജാവാണ്. അദ്ദേഹത്തെ നിഷ്കാസനം ചെയ്താണു ഹയ്‌ല സല്ലാസേ സിംഹാസനാരൂഢനായതെന്ന് എല്ലാവർക്കും അറിയാം. 1913 –ൽ മരിച്ച മെനലിക്ക് രാജാവിന്റെ പുത്രീപുത്രനായിരുന്നു ലിജ് ഇയാസു. അദ്ദേഹം ഒരു സുഖലോലുപനായിരുന്നു. എത്യോപ്യയിലെ ക്രൈസ്തവസഭ അദ്ദേഹത്തെ എതിർത്തു. കാരണം, ലിജ് ഇയാസുവിനു മുസ്ലീങ്ങളോടു പ്രത്യേക പ്രതിപത്തിയുണ്ടെന്നും അദ്ദേഹം ഒരു മുസ്ലീം ആയേക്കും എന്നും ആയിരുന്നു ജനങ്ങളുടെ ചിന്ത.

ലിജ് ഇയാസുവിന്നെതിരായി എത്യോപ്യായുടെ ഉത്തരഭാഗത്തുള്ള പ്രഭുക്കന്മാർ നടത്തിയ വിപ്ലവത്തിന്റെ യുവനേതാവായിട്ടാണ് കാലം ചെയ്ത ചക്രവർത്തിയുമായി അകന്ന രക്തബന്ധം മാത്രമുള്ള ഹയ്‌ല സല്ലാസേ – അന്നദ്ദേഹം റാസ് തഫറി മക്കോണൻ എന്ന പേരിലായിരുന്നു അറിയപ്പെട്ടിരുന്നത് – രംഗപ്രവേശം ചെയ്തത്.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവിനു പതിനൊന്നു മക്കളായിരുന്നു. പക്ഷേ രണ്ടു പേർ മാത്രമേ ശൈശവത്തെ അതിജീവിച്ചുള്ളു. ചെറുപ്പകാലത്ത് ഹരമായ എന്ന തടാകത്തിൽ ബോട്ടു മറിഞ്ഞ് തന്റെ ആറു സഹോദരന്മാരും മരിച്ചിട്ട് തഫറി മാത്രം രക്ഷപെട്ടു. ഇതിനെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ എതിരാളികൾ പറയുന്നതു ബോട്ടു മറിച്ചു സ്വന്ത സഹോദരന്മാരെ കൊന്നതാണെന്നാണ്. പരമാർത്ഥമാണെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

പതിനേഴു വയസ്സുള്ളപ്പോൾ സിഡാമോ എന്ന പ്രവിശ്യയുടെ ഗവർണറായി നിയമിതനായ ഈ യുവപ്രഭുവിന് ഒരു ഫ്രെഞ്ച് ജസ്യൂട്ട് പുരോഹിതൻ വീട്ടിലിരുത്തി കൊടുത്ത വിദ്യാഭ്യാസമല്ലാതെ കുറച്ചു വർഷത്തെ സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസം മാത്രമേയുണ്ടായിരുന്നുള്ളുവെങ്കിലും എത്യോപ്യയിലെ ജനങ്ങൾ പ്രായേണ വിദ്യാഭ്യാസം കുറഞ്ഞവരായതുകൊണ്ട് അവരുടെ ഇടയിൽ സൂര്യനെപ്പോലെ ശോഭിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചു.

ഇരുപത്തഞ്ചു വയസ്സായപ്പോഴേക്കും രണ്ടു പ്രവിശ്യകളിലെ ഗവർണറായി എട്ടു വർഷത്തെ ഭരണപരിചയം സമ്പാദിച്ചുവെന്നു മാത്രമല്ല, ബ്രിട്ടീഷ് ഗവൺമെന്റിന്റെ പ്രതിനിധിയുമായി വലിയ അടുപ്പത്തിൽ വരുവാൻ കൂടി സാധിച്ചു.

എത്യോപ്യൻ പ്രഭുക്കന്മാരുടെ നേതൃത്വം ഏറ്റെടുത്ത്, രാജ്യത്തിനും മതത്തിനും വേണ്ടിയെന്ന നിലയിൽ ലിജ് ഇയാസുവിനെ സിംഹാസനത്തിൽ നിന്നു നിഷ്കാസനം ചെയ്ത ശേഷം മരിച്ചുപോയ മെനലിക്കു രാജാവിന്റെ മകൾ സൌദിത്തു രാജകുമാരിയെ, “രാജാക്കന്മാരുടെ രാജ്ഞി” എന്നു പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തുകൊണ്ട്, അവരുടെ പ്രതിനിധിയെന്ന നിലയിൽ തഫറി എത്യോപ്യൻ ഭരണസാരഥ്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ചത് 1916 ലായിരുന്നു. ഒരു വലിയ യുദ്ധത്തിൽ ലിജ് ഇയാസുവിന്റെ ഭാഗത്തുള്ള

8,000 പേരെയെങ്കിലും കൊന്നൊടുക്കിയിട്ടാണ് തഫറി റീജന്റായത്. ഇയാസുവിനെ അഞ്ചു വർഷം കഴിഞ്ഞേ പിടികിട്ടിയുള്ളു.

1917-ൽ സൗദിത്തുവിന്റെ സിംഹാസനാരോഹണത്തിങ്കൽ തഫറി സിംഹാസനാവകാശിയായി പ്രഖ്യാപിയ്ക്കപ്പെട്ടു. എന്നാൽ 12 വർഷത്തേക്ക് അദ്ദേഹത്തിനു ചക്രവർത്തിയാകുവാൻ സാധിച്ചില്ല. അക്കാലത്താണു രാഷ്ട്രീയ അടവും വഞ്ചനയും ഒക്കെ നല്ലപോലെ അഭ്യസിച്ചത്. തഫറി പുരോഗമനവാദിയായിരുന്നു. സൗദിത്തുവിന്റെ ഉപദേഷ്ടാക്കന്മാരും പാർശ്വവർത്തികളുമാകട്ടെ, പ്രായമായ, യാഥാസ്ഥിതിക മനഃസ്ഥിതിയുള്ള കുറെ പ്രഭുക്കന്മാരായിരുന്നു. അവർക്കു തഫറിയോടു വലിയ വിരോധമുണ്ടായതിൽ അത്ഭുതത്തിന്നവകാശമില്ലല്ലോ. അന്ന് എത്യോപ്യൻ സഭ ഭരിച്ചിരുന്ന ഈഗുപ്തായ മെത്രാനും പുരോഗതിയ്ക്കെതിരായിരുന്നു.

ഇവരുടെയെല്ലാം തന്ത്രങ്ങളെ അതിജീവിച്ച് എത്യോപ്യയിൽ ആധുനിക വിദ്യാഭ്യാസത്തിന് ആരംഭമിടാനും, അനേകം ചെറുപ്പക്കാരെ യൂറോപ്പിലയച്ചു പഠിപ്പിക്കുന്നതിനും റാസ് തഫറിക്കു സാധിച്ചു. പലർക്കും പഠിക്കുവാനുള്ള പണം സ്വന്തം കൈയിൽ നിന്നാണു കൊടുത്തത്. ആധുനിക വിദ്യാഭ്യാസത്തെപ്പറ്റി അദ്ദേഹത്തിനു വലിയ വിശ്വാസമായിരുന്നു.

1920 -ൽ എത്യോപ്യയിൽ ഒരു സേഫ്റ്റിപിൻ പോലും വാങ്ങുവാൻ കിട്ടുകയില്ലായിരുന്നു. കെട്ടിടങ്ങളെല്ലാം തന്നെ തടിയും ചെളിയും കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയവയായിരുന്നു. രാജ്യത്തെല്ലാം കൂടി ഒറ്റക്കാറേയുള്ളു. അതു ചക്രവർത്തിനിയ്ക്ക് ഇറ്റാല്യൻ ഗവൺമെന്റിന്റെ സമ്മാനമായി കിട്ടിയതാണ്.

റാസ് തഫറിയുടെ ശ്രമഫലമായി വിദേശീയരായ എഞ്ചിനിയറന്മാർ വന്നു കല്ലു കൊണ്ടുള്ള കെട്ടിടങ്ങൾ പണിതു. കാറുകൾ വന്നു. യൂറോപ്യൻ രീതിയിലുള്ള വസ്ത്രങ്ങൾ വന്നു. വിദേശഭാഷകളിലുള്ള പുസ്തകങ്ങളും വന്നു. ആശുപത്രികൾ രണ്ടെണ്ണം വളർന്നുവന്നു. വിദേശ മിഷ്യനറിമാരും ധാരാളമായി വന്നുചേർന്നു. ജയിലുകൾ കുറെക്കൂടി അധിവാസയോഗ്യങ്ങളായി.

1924 -ൽ റാസ് തഫറി ഒരു യൂറോപ്യൻ പര്യടനം നടത്തി. പാശ്ചാത്യ സംസ്ക്കാരം എത്യോപ്യയിൽ കൊണ്ടുവന്നെങ്കിൽ മാത്രമേ രാജ്യം പുരോഗമിയ്ക്കുകയുള്ളുവെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു ബോദ്ധ്യമായി. ഫ്രെഞ്ചുഭാഷ സാമാന്യം നന്നായി സംസാരിക്കാമായിരുന്നതുകൊണ്ട് പല പുതിയ ആശയങ്ങളും മനസ്സിലാക്കുവാനും എത്യോപ്യയിൽ നടപ്പിൽ വരുത്തുവാനും അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചു. 1923 -ൽ എത്യോപ്യാ ലീഗ് ഓഫ് നേഷൻസിൽ അംഗമായി ചേർന്നു. വെള്ളക്കാരന്റെ രാഷ്ട്രതന്ത്രം അദ്ദേഹത്തിനു കുറെയൊക്കെ മനസ്സിലായി. അതിനെതിരായി പൊരുതുവാൻ കുറെയൊക്കെ പഠിച്ചു. ഇറ്റലി, ഫ്രാൻസ്, ബ്രിട്ടൻ – ഇവ മൂന്നാണന്നത്തെ വൻകിട ശക്തികൾ. മൂവർക്കും എത്യോപ്യയിൽ താല്പര്യം ഉണ്ട്. ഇവരെ മൂവരേയും അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും കലഹിപ്പിച്ചു കാര്യം കാണാനും തഫറി പഠിച്ചു.

പക്ഷേ രാജ്യത്തിനുള്ളിൽ നിന്നു തന്നെയുണ്ടായ എതിർപ്പായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രധാന പ്രശ്നം. രണ്ടു കഥകൾ മാത്രം പറയാം. അവ ഹെയ്ലി സെലാസിയുടെ സ്വഭാവം വെളിവാക്കുന്നു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രധാന ശത്രു സിഡാമോ പ്രവിശ്യയിലെ ഗവർണ റായ ബാൽച്ചാ പ്രഭുവായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ തഫറി തലസ്ഥാനമായ ആഡിസ് അബാബയിലേക്കു വിളിച്ചു. ബാൽച്ചാ വന്നില്ല. വന്നില്ലെങ്കിൽ നടപടിയെടുക്കുമെന്നറിയിച്ചു. ബാൽച്ചാ വന്നു. പതിനായിരം ഭടന്മാരെയും കൊണ്ടാണു വന്നത്. പട്ടണത്തിൽ പ്രവേശിച്ചില്ല. എട്ടു മൈൽ ദൂരെ ബാൽ ച്ചായുടെ സ്വന്തം വീടുണ്ട്. അവിടെ വന്നു ക്യാമ്പടിച്ചു. യുദ്ധത്തിനുള്ള സന്നാഹമാണ്.

റീജന്റ് തഫറി ബാൽച്ചായെ കൊട്ടാരത്തിലേക്കു ഭക്ഷണത്തിനു ക്ഷണിച്ചു. 500 അംഗരക്ഷകന്മാരെയും കൊണ്ടുവരുവാൻ സമ്മതിക്കുമെ ങ്കിൽ ക്ഷണം സ്വീകരിക്കാമെന്നു ബാൽച്ചാ അറിയിച്ചു. തഫറി സമ്മതിച്ചു.

തഫറി ചക്രവർത്തിയായ കഥ

വലിയ വിരുന്നാണ്. ഭോജനവും പാനീയവും രാജോചിതമായ ധാരാ ളിത്വത്തോടെ നൽകപ്പെട്ടു. തഫറിയും ബാൽച്ചായും തമ്മിൽ ഉഗ്രമായ വാദപ്രതിവാദം ഉണ്ടായി. ഒരു വിധത്തിലും യോജിക്കുന്നില്ല. "നാം തമ്മിൽ ചേരുകയില്ല. അതുകൊണ്ടു യുദ്ധം മൂലമേ കാര്യം അവസാനിപ്പിയ്ക്കാ നൊക്കൂ..." എന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണു ബാൽച്ചാ ഇറങ്ങിപ്പോയത്.

പക്ഷേ ബാൽച്ചാ തിരിച്ചു വീട്ടിൽ ചെന്നപ്പോൾ തന്റെ പതിനായിരം പട്ടാളത്തെയും കാണാനില്ല. സദ്യനടന്ന സമയത്ത് തഫറിയുടെ ആളു കൾ ചെന്ന്, പട്ടാളക്കാർക്കു നല്ല സമ്മാനങ്ങളും കൈക്കൂലിയും കൊടുത്ത് എല്ലാവരോടും അവരുടെ നാട്ടിലേക്കു തിരിച്ചു പൊയ്ക്കൊള്ളുവാൻ പറ ഞ്ഞു. അവരങ്ങ് പോയി. അതോടെ ബാൽച്ചായുടെ എതിർപ്പും അവസാ നിച്ചു.

ഇതുപോലെയുള്ള സൂത്രങ്ങൾ ആവശ്യംപോലെ പ്രയോഗിക്കുവാൻ നല്ല കഴിവുള്ള ആളായിരുന്നു ഹെയ്‌ലി സെലാസി. സൂത്രം കൊണ്ടു ജീവിക്കുന്നവർക്കെതിരെ മറ്റാരെങ്കിലും സൂത്രങ്ങൾ പ്രവർത്തിച്ചെങ്കിൽ അതിലത്ഭുതത്തിന്നവകാശമില്ലല്ലോ.

1928 ൽ വേറൊരു സംഭവമുണ്ടായത് ഇന്നു പലരും മറന്നിരിയ്ക്കയാ ണെന്നു തോന്നുന്നു. അന്നു തഫറി (ഹെയ്‌ലി സെലാസി എന്ന പേരു പിന്നീടാണു ഉണ്ടായത്) റീജന്റാണ്. സൌദീത്തു ചക്രവർത്തിനിക്കു വലിയ കഴിവൊന്നുമില്ല. കാര്യങ്ങളൊക്കെ റീജന്റാണു നടത്തുന്നത്.

ഒരു ദിവസം തഫറി പതിവുപോലെ തന്റെ സ്വകാര്യകൊട്ടാരത്തിൽ നിന്നും ചക്രവർത്തിനിയുടെ കൊട്ടാരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. കൊട്ടാരത്തിന കത്തു കടന്നതോടെ, കൊട്ടാരവാതിലുകൾ അടയ്ക്കപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞു. പട്ടാ ളക്കാർ അടച്ച വാതിലുകൾക്കു കാവൽ നിന്നു. പുറത്തു പീരങ്കികൾ വാതി ലിനു നേരെ ചൂണ്ടപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു.

അകത്തു ചക്രവർത്തിനിയും പാർശ്വവർത്തികളായ യാഥാസ്ഥിതിക പ്രഭുക്കന്മാരും ഉണ്ട്. റീജന്റു തഫറിയെ അഭിമുഖീകരിച്ചുകൊണ്ടു ചക്ര വർത്തിനി ചോദിയ്ക്കുകയാണ് "നീയെന്നെ തട്ടിത്താഴെയിട്ടിട്ടു ചക്രവ ർത്തിയാകാൻ ശ്രമിയ്ക്കുന്നു എന്നു കേൾക്കുന്നതു ശരിയാണോ?" എന്ന്.

തഫറിയ്ക്കെതിരായ ആരോപണങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയതു ചക്രവർത്തിനിയുടെ പാർശ്വവർത്തികളായ പ്രഭുക്കന്മാരാണെന്നു പെട്ടെന്നു മനസ്സിലായി. മുറിക്കകത്തു പാലസ് ഗാർഡിന്റെ തോക്കുകൾ തഫറിയുടെ നേരേ ചൂണ്ടിയിരിയ്ക്കയാണ്. തഫറിയെ അറസ്റ്റു ചെയ്തു ജയിലിലിടുകയോ തൂക്കിക്കൊല്ലുകയോ ചെയ്യണമെന്നാണു പ്രഭുക്കന്മാർ ചക്രവർത്തിനിക്കു കൊടുത്തിട്ടുള്ള ഉപദേശം.

തഫറി ലേശം കൂട്ടാക്കിയില്ല. തന്റെ പേരിലുള്ള ആരോപണങ്ങൾ തികച്ചും അടിസ്ഥാനരഹിതങ്ങളാണെന്നു യുക്തിയുക്തം സധൈര്യം ചക്രവർത്തിനിയെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തി. എന്നിട്ടു തന്റെ നേരേ തോക്കു ചൂണ്ടി നിൽക്കുന്ന പാലസ് ഗാർഡിനെ അഭിമുഖീകരിച്ചു.

“തോക്കെല്ലാം തോളിൽ വച്ചു കൊണ്ടുപോയി കതകു തുറക്കിനെടാ.” ശാന്തഗംഭീരമായ സ്വരത്തിൽ നല്ല സൈനിക പരിശീലനമുള്ള തഫറി പാലസ് ഗാർഡിന് ഓർഡർ കൊടുത്തു. പട്ടാളക്കാർ നിശ്ശബ്ദരായി തോക്കെടുത്തു തോളിൽ വച്ചുകൊണ്ടു പോയി കതകു തുറന്നു കൊടുത്തു. ഹെയ്‌ലി സെലാസി അശേഷവും കൂസലില്ലാതെ കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്നു പുറത്തിറങ്ങി. അപ്പോഴേയ്ക്ക് തഫറിയുടെ ഭാര്യ (പിന്നീടു ചക്രവർത്തിനിയായിത്തീർന്ന മെനൻ രാജകുമാരി) സ്വന്തം പാർശ്വവർത്തികളായ പട്ടാളക്കാരെ സംഘടിപ്പിച്ചു വലിയ കൊട്ടാരത്തിലേയ്ക്കയച്ച് അണിനിരത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

തഫറി പ്രശാന്തഗംഭീരമായ മുഖത്തോടെ, സാവധാനം വലിയ കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്നും പുറത്തിറങ്ങി, തന്റെ കോവർകഴുതപ്പുറത്തു കയറി, യാതൊരു ധൃതിയും കൂസലും കൂടാതെ സ്വന്തകൊട്ടാരത്തിലേയ്ക്കു പോയി. ഒരു തോക്കു പോലും പൊട്ടിയില്ല. മനുഷ്യരെല്ലാം അമ്പരന്ന് നിന്നു പോയി. ഒരു ചെറുപ്പക്കാരന്റെ ചങ്കൂറ്റമാണ് അന്നു ജയിച്ചത്. അല്ലാതെ പട്ടാളശക്തിയല്ല.

രണ്ടു ദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ തഫറി മക്കോനൻ, ഹെയ്‌ലി സെലാസി ചക്രവർത്തിയായി കിരീടധാരണം ചെയ്യപ്പെട്ടു – രാവിലെ ആറര മണിക്ക് വലിയ ആർഭാടമൊന്നുമില്ലാതെ. സൌദിത്തു ചക്രവർത്തിനി തന്നെയാണു സ്വന്തം കിരീടം തലയിൽ നിന്നെടുത്തു തഫറിയുടെ തലയിൽ ചൂടിച്ചത്. ശത്രുക്കളായ പ്രഭുക്കന്മാരെല്ലാവരും തങ്ങളുടെ വാളുകൾ ഉറയിൽ നിന്നൂരിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു പുതിയ ചക്രവർത്തിയെ അഭിവാദ്യത്തോടെ സ്വീകരിച്ചു.

ഒറ്റ പ്രഭുവേ എതിർത്തുള്ളു. അയാളോടു യുദ്ധം ചെയ്ത് അയാളെ തോല്പിച്ചു. അയാൾ യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ചു.

ഇതാണു ഹെയ്‌ലി സെലാസിയുടെ സ്വഭാവത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം. ശാന്തഗംഭീരമായ ആത്മധൈര്യവും നിമിഷനേരം കൊണ്ടു തീരുമാനമെടുത്തു പ്രവർത്തിയ്ക്കാനുള്ള കഴിവും.

(മലയാള മനോരമ സൺഡേ സപ്ലിമെന്റിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്. 1976)